

Mälardalens högskola
Akademin för hållbar samhälls- och teknikutveckling
Avdelningen för samhällsvetenskap
Kandidatuppsats i sociologi SOA204
Samhällsvetenskapliga programmet
VT 2012

Jag väljer som jag vill –

En undersökning om huruvida ungdomar upplever sig påverkas av
sina föräldrar vid sina gymnasieval

Handledare: Paul Fuehrer
Examinator: Mohammadrafi Mahmoodian

Cecilia Wästborn –
cwn08002

Sammanfattning

I denna uppsats undersöks huruvida ungdomar anser sig påverkas av sina föräldrar när de gör sina gymnasieval och dessutom om det finns några skillnader i denna eventuella påverkan beroende på vid vilken skola eller vilken inriktning ungdomarna studerar vid.

Undersökningen har gjorts med ungdomar som studerar vid årskurs tre vid två gymnasieskolor, en friskola samt en naturbruksskola. Den metod som användes var både en kvalitativ en kvantitativ metod, detta i form av intervjuer och enkäter, vilket innebär en metodtriangulering. Som teoretiskt perspektiv användes Pierre Bourdieus teorier om kapital, habitus och fält för att se om det har någon betydelse för hur ungdomar väljer, hur deras föräldrar eventuellt påverkar dem och om det har någon betydelse för eventuella skillnader som kan finnas mellan hur ungdomar vid olika skolor eller inriktningar väljer. Sedan finns även en egen förförståelse angående att det finns en skillnad i hur ungdomar har påverkats av sina föräldrar beroende på vid vilken skola eller inriktning de studerar. Resultatet av undersökningen tyder på att det finns skillnader både mellan skolorna och till viss del även mellan de olika inriktningarna inom samma skola. Resultatet visar att beroende på vilken skola ungdomarna har valt att studera vid så fanns det en skillnad på hur viktiga olika faktorer var när de sökte gymnasieskola.

Nyckelord: Gymnasieval, friskola, naturbruksskola, fält, habitus, kapital

Innehåll

Sammanfattning.....	2
1. Inledning.....	5
2. Undersökningsområdet.....	5
2.1 Val av ämne.....	5
2.2 Syfte.....	7
2.3 Frågeställningar.....	7
3. Litteraturanknytning.....	7
3.1 Skolans bakgrund.....	7
3.2 Tidigare forskning.....	10
3.2.1 Betyg.....	12
3.2.2 Skolans rykte.....	13
3.2.3 Föräldrarnas utbildning.....	14
4. Teori.....	14
4.1 Kapital.....	15
4.2 Habitus.....	16
4.3 Fält.....	16
4.4 Teorins koppling till uppsatsens undersökning.....	17
4.5 Centrala begrepp.....	18
5. Metod och genomförande.....	18
5.1 Datainsamling.....	18
5.2 Enkäten.....	19
5.3 Intervjuerna.....	20
5.4 Källor.....	21
5.5 Urval och generalisering.....	22
5.6 Etik.....	23
5.7 Validitet och reliabilitet.....	24
6. Resultat.....	24
6.1 Enkätundersökningen.....	25
6.2 Intervjuerna.....	28
6.2.1 Föräldrarnas bakgrund.....	28
6.2.2 Första tankarna på gymnasievalet.....	30
6.2.3 Varför just detta gymnasium.....	30
6.2.4 Förväntningar på gymnasiet.....	31

6.2.5 Föräldrarnas delaktighet och påverkan i gymnasievalet.....	32
7. Resultatanalys.....	34
7.1 Analys av enkäterna.....	34
7.2 Analys av intervjuerna.....	37
7.3 Sammanfattande analys	38
8. Avslutande diskussion	40
8.1 Metoddiskussion.....	43
8.2 Förslag till vidare forskning	44
Referenslista	45
Bilaga 1 Enkäten.....	47
Bilaga 2 Intervjuguide	50
Bilaga 3 Diagram.....	51
.....	51
.....	51
.....	52
.....	53
.....	54
.....	55
.....	56
.....	57

1. Inledning

Skolan är något som så gott som alla i vårt land idag kommer i kontakt med på ett eller annat sätt. Skolan är också något som både berör och påverkar så gott som alla människor på väldigt många olika sätt. Skolan har under de senaste åren genomgått en rad olika förändringar, dels när det gäller att alla lärare ska vara behöriga för de ämnen som de undervisar i och ganska nyligen med avseende på betygssystemet som än en gång har förändrats. Det finns dock två förändringar som båda kom i början av 1990-talet som jag finner extra intressanta och som dessutom än mer tydligt har påverkat dels eleverna när de är i skolan men även när de befinner sig utanför skolan.

Dessa två förändringar är dels den gymnasiereform som kom år 1991 och då också den förändring som nu innebar att det blev möjligt att starta friskolor, två förändringar som kom att förändra skolan en hel del på flera olika plan. Reformen och förändringarna i sig är inte högaktuella men det som det bland annat går att se är att under de senaste åren har det startats väldigt många olika nya friskolor, vilket har betytt att de blivande gymnasieeleverna har fått allt fler skolor att välja mellan. Vad innebär det för de blivande gymnasieeleverna att de får allt fler skolor att välja mellan? Hur upplever de själva att de är att göra dessa val? Går det att se någon skillnad på hur ungdomars föräldrar påverkar sina barns gymnasieval eller är det så att föräldrarna inte påverkar valen överhuvudtaget?

Det är nu några år sen jag själv gick i årskurs nio och skulle välja gymnasium, valet gjordes med både skräck och förtjusning, för det var nu som man skulle kasta sig ut från tryggheten och i alla fall för min del för första gången fatta ett sådant stort beslut på egen hand. Men frågan är hur mycket av beslutet som verkligen var mitt eget? Svaret på den frågan skulle vara att det var mitt eget beslut till hundra procent men det finns en stor osäkerhet om det verkligen var så för nog fanns det faktorer runtomkring som påverkade? Kanske påverkade till exempel mina föräldrar valet, jag vet att min pappa var med mig och träffade studievägledaren på skolan, men huruvida han sedan påverkade mitt val det är desto svårare att avgöra. Det är bland annat de här frågorna och funderingarna som utgör grunden för den här undersökningen.

2. Undersökningsområdet

2.1 Val av ämne

I det här avsnittet presenteras det tankar som fanns kring val av ämne, varför detta ämne har valts samt vilka frågor det är som varit mest intressanta.

Som tidigare nämndes i inledningen ligger intresset vid de förändringar som följde när gymnasiereformen från år 1991 och möjligheten att starta friskolor kom till. Det är då inte själva processerna hur det gick till när reformerna infördes som är av störst intresse utan fokus ligger vid hur ungdomar tänker när de gör sina gymnasieval, vad det är för faktorer som spelar in vid valet, helt enkelt vad eller vem det är som påverkar deras val. Undersökningens fokus ligger därmed framförallt på om det finns några skillnader på de faktorer som spelar in beroende på vilken inriktning eller skola ungdomarna studerar vid?

Anledningen till att valet föll på just skolan är att det som tidigare nämndes är något som ständigt är aktuellt, även om det i perioder kan vara mer eller mindre stora diskussioner och förändringar som pågår. Det har med åren också gjorts en hel del forskning om skolan och förändringar som sker där med olika fokus och inriktningar. Då skolan som tidigare nämnts är något som så gott som alla i vårt land kommer i kontakt med på ett eller annat sätt finns det otroligt många infallsvinklar för forskningen på området. Det kan vara fokus på jämställdhet, betygsättning, lärarkompetens eller exempelvis segregation där ett exempel är Anders Trumbergs avhandling *Den delade skolan. Segregationsprocesser i det svenska skolsystemet* från 2011, som bland annat handlar om hur skolor blir segregerade genom att ungdomar kan välja skola¹. Det finns också forskning som har sitt fokus på just elevernas gymnasieval ur olika synvinklar, det kan vara innan de gör sitt val eller efter att de har gjort valen, olika fokus på vad det är som påverkar hur de väljer, däribland Anders Lovéns avhandling *Kvalet inför valet – om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan* från år 2000, där han fokuserar på hur elever ser på sitt kommande gymnasieval.² Problematiken som det kan innebära för ungdomarna när de gör sina gymnasieval idag kan emellertid behöva belysas ytterligare, inte minst eftersom det finns så många olika faktorer som påverkar ungdomars val. Det kan vara faktorer som till exempel hur kompisarna väljer, vad föräldrarna tycker, vad man har för framtida utbildningsplaner, vilken skola det är man vill studera vid och mycket mera. Den här undersökningens fokus ligger vid huruvida föräldrar har påverkat sina barns val av gymnasium och då ur ungdomarnas eget perspektiv. Tycker ungdomarna att föräldrarna har varit med och styrt deras gymnasieval, var valet kanske något helt självständigt eller valde man samma som kompiserna från den gamla skolan? Om det är så att föräldrarna har varit med och påverkat sina barns gymnasieval vad beror det då på? På vilket sätt påverkar de sina barn och varför gör de det? Beror det på vad föräldrarna i sin tur har med sig från sin uppväxt, de

¹ Trumberg, Anders, 2011, *Den delade skolan. Segregationsprocesser i det svenska skolsystemet* Örebro: Örebro Universitet s.12

² Lovén, Anders, 2000, *Kvalet inför valet – om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan*, Malmö: Institutionen för pedagogik, Lärarhögskolan, s.97

erfarenheter de har samlat på sig under sin livstid? För att kunna tydliggöra dessa frågor ytterligare kommer Pierre Bourdieus teori om habitus, kapital och fält användas och kopplas samman med vad det är som gör att ungdomarna väljer som de gör och vad det är som gör att föräldrarna eventuellt påverkar dem som de gör.

2.2 Syfte

Syftet är att undersöka i vilken mån ungdomar själva upplever att de styr sina gymnasieval, samt vilka faktorer som de upplever eventuellt kan ha påverkat det val som de har gjort.

Uppsatsens syfte är även att undersöka om det finns några skillnader i upplevda påverkansfaktorer mellan elever på olika gymnasieskolor eller mellan elever på samma skola men som där läser olika inriktningar.

2.3 Frågeställningar

- I vilken grad och på vilket sätt upplever ungdomarna att föräldrarna påverkar deras gymnasieval?
- Går det att se några skillnader respektive likheter i hur ungdomarna upplever att föräldrarna har påverkat deras gymnasieval beroende på vilken skola de studerar vid? Vilka är de skillnaderna respektive likheterna i så fall?
- Kan man se skillnader i hur ungdomarna upplever påverkan från föräldrarna även när det gäller olika inriktningar men inom samma skola?
- Vad tyder dessa eventuella skillnader och likheter i hur ungdomarna upplever påverkan från föräldrarna på, är det föräldrarnas kapital och/eller habitus som spelar in?

3. Litteraturanknytning

3.1 Skolans bakgrund

Det här avsnittet innehåller en presentation om skolväsendets bakgrund och hur skolan har utvecklats genom åren, framförallt med fokus på gymnasieskolan och hur dess utveckling har sett ut. Här beskrivs utvecklingen från början av 1900-talet fram tills nutid, med en hel del statistik när det gäller gymnasieskolan.

Den svenska skolan har under 1900-talet utvecklats och genomgått en rad olika förändringar. I början av 1900-talet var det inte självklart för alla att gå i skolan, utan det fanns ganska stora skillnader hur utbildningen såg ut, om man överhuvudtaget gick i skolan

vill säga, beroende på klass- och/eller könstillhörighet.³ För det var så att skolan tidigare på intet sätt var något som var obligatoriskt och det fanns andra sysslor som många föräldrar prioriterade som viktigare än skolgång för sina barn.⁴ Men även om skolgången på den tiden i sig självt kunde ses som frivillig så: "(...) blev alla skyldiga att inhämta de kunskaper och färdigheter som folkskolan förmedlade"⁵

Det dröjde nästan ända fram till 1930-talet innan det kom en reform som innebar att skolan nu åtminstone blev något som alla barn kunde ta del av oavsett klasstillhörighet.⁶ Men den största förändringen som medförde att utbildningen nu blev helt lika för alla kom i och med grundskolereformen från år 1962, den medförde bland annat att det nu blev obligatoriskt att gå i grundskolan i nio år.⁷

Ett par år innan detta beslut fattades hade en utredning om gymnasieskolan startats och samma år som grundskolereformen kom startades också en utredning om fackskolan (två år lång skola utan någon examen som man kunde läsa vid efter grundskolan).⁸ Det pågick alltså en hel del förändringar eller snarare utredningar angående skolan under den här perioden. Utredningarna mynnade ut i att gymnasieskolan år 1966 blev kommunal samt att det infördes en kommunal fackskola. Det som var huvudsaken med den här reformen var egentligen att allt fler skulle ges möjlighet att studera vid gymnasiet.⁹

Men den utveckling som är av störst betydelse för den här uppsatsen kan sägas ta sin början på 1990-talet. År 1991 kom det en skolreform som innebar att gymnasieskolan fick 16 stycken program där studenterna läste tre år, det som också var gemensamt för programmen var att alla gav behörighet för studenterna att söka vidare till högskola eller universitet.¹⁰ Det var också i och med den här reformen som det från första början gjordes möjligt för skolor att skapa egna program som byggde på något eller några av de 16 programmen.¹¹ I dagsläget finns det totalt 18 nationella gymnasieprogram, där det är sex av programmen som är förberedande för högskolestudier och de övriga tolv är yrkesförberedande. Tilläggas kan att

³ Hedenborg, Susanna och Kvarnström, Lars, 2009, *Det svenska samhället 1720-2006 – Böndernas och arbetarnas tid*, Lund: Studentlitteratur AB s.336

⁴ Hedenborg, S & Kvarnström, L, 2009, s.335

⁵ Hedenborg, S & Kvarnström, L, 2009, s.334

⁶ Hedenborg, S & Kvarnström, L, 2009, s.336

⁷ Hedenborg, S & Kvarnström, L, 2009, s.338

⁸ <http://www.regeringen.se/content/1/c4/07/18/4169ec6f.pdf>, s.503, 30/11-11 kl.11.56

⁹ <http://www.regeringen.se/content/1/c4/07/18/4169ec6f.pdf>, s.503, 30/11-11 kl.11.56

¹⁰ Andersson, Anette, Andersson, Mats B, Broady, Donald, Börjesson, Mikael, Gustafsson, Jan-Eric, Gustafsson, Jonas, Hansen, Michael, Hultqvist, Elisabeth, Palme, Mikael, 2000, *Välfärd och skola Antologi/Kommittén Välfärdsbokslut/ SOU 2000:39*, Stockholm: Fritzes, s.6

¹¹ SOU 2000:39 s.39

eleverna kan uppnå högskolebehörighet även om de läser något av yrkesprogrammen.¹² Utöver de här programmen finns nu även de program som kommunerna själva utformar lokalt.¹³

Ytterligare två händelser som inträffade på 1990-talet är av stor betydelse för den här undersökningen. Det är dels det faktum att det var nu som det blev möjligt att starta friskolor och även att elever alltmer kunde välja vilken gymnasieskola de ville studera vid. Det hade tidigare varit så att eleven skulle gå på den skola som låg närmast sitt hem, men detta kom alltså att förändras nu.¹⁴

När möjligheten att starta gymnasiefriskolor år 1991 kom var dessa till en början väldigt sällsynta, de fanns främst i Stockholm, där 10 av landets 16 friskolor (av totalt cirka 600 gymnasieskolor) var belägna. Antalet elever som studerade vid någon av dessa sexton skolor var även det väldigt lågt, det var inte ens 1 procent av alla gymnasieelever som hade valt någon friskola. Men det går sedan att se en stadig ökning när det gäller friskolorna och redan ett par år senare hade antalet mer än fördubblats.¹⁵ Om man istället ser på den aktuella statistiken över hur det ser ut när det gäller antalet friskolor och andel elever som studerar vid de, då går det och se en markant ökning. En ökning både vad det gäller antal skolor och andel elever. Läsåret 2010/2011 fanns det i Sverige friskolor i 118 kommuner, de var till antalet 489 stycken, och antal elever som studerade där var 91975 stycken. Det innebar att det då fanns friskolor i lite drygt 42 procent av landets kommuner, ungefär 48 procent av alla landets gymnasieskolor var friskolor och 24 procent av alla gymnasieelever studerade vid någon friskola.¹⁶

Med hjälp av den här statistiken går det att se, att när antalet friskolor har ökat så mycket innebär det att antalet gymnasieskolor totalt sett också har ökat, de har nästan fördubblats och i och med det kan man nästan säga att från 90-talets början fram tills nu så har ungdomarnas valmöjligheter också fördubblats. Att antalet gymnasieskolor har mer än fördubblats innebär också att skolorna får högre krav på sig, det finns nu möjligheter för eleverna att välja skola, jämfört med tidigare när det var så att man skulle gå på den skola som låg närmast där man bodde. Det har alltså skapats en konkurrens om eleverna, där det kan finnas ett antal skolor inom samma kommun som erbjuder i stort sätt samma utbildning, både kommunala skolor

¹² http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/gymnasieutbildning/2.2952, 2/11-11 kl.12.51

¹³ Sandell, Anna, 2007, *Utbildningssegregation och självsortering – om gymnasieval, genus och lokala praktiker*, Malmö: Holmbergs, s.37

¹⁴ SOU 2000:39 s.39

¹⁵ SOU 2000:39 s.82-83

¹⁶ http://www.skolverket.se/statistik_och_analys/2.1862/2.4391/2.4392, Skolor och elever läsåret 2010/11 1/11-11 kl. 13.55

och friskolor. Det finns då en risk att det är vissa skolor som får bättre rykte än andra, det är en eller ett par skolor som är den rätta att studera på.¹⁷

För att man överhuvudtaget ska kunna bli antagen och få studera på gymnasiet finns det dock vissa krav, till exempel att eleven efter att ha avslutat nionde klass till att börja med måste vara godkänd i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik. Sen finns det skillnader mellan det yrkesförberedande- och det högskoleförberedande programmet när det gäller dessa krav, där det krävs ytterligare fem respektive nio godkända ämnen för respektive utbildning.¹⁸ Detta är då något som kan påverka hur eleverna gör sitt gymnasieval, det kanske är så att det saknas något ämne för att kunna läsa ett av de högskoleförberedande programmen och man väljer istället ett av de yrkesförberedande. Men då kan återigen en fråga ställas, hur kommer det sig att det saknas godkänt i vissa ämnen? Vad är det i sin tur som har påverkat det?

3.2 Tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras en del av den tidigare forskning som har gjorts inom samma område som den här uppsatsen hamnar. Den tidigare forskning som presenteras är två avhandlingar som berör just gymnasievalet men ur två olika perspektiv eller snarare med två olika fokusar. I detta avsnitt ingår även en av statens offentliga utredningar som har stark koppling till en av de två avhandlingarna och där det även går att se en eventuell koppling till den här uppsatsens undersökning. Först presenteras avhandlingarna och utredningen var för sig för att sedan presenteras under tre teman; betyg, skolans rykte och föräldrars utbildning. Dock ska nämnas att det finns en begränsning med den tidigare forskningen som presenteras i den här uppsatsen och det är att det inte presenteras någon internationell forskning som finns inom ämnet. Detta gör att den tidigare forskningen blir en aningens snäv då den enbart hänvisar till undersökningar gjorda i Sverige och av svenska forskare.

När det gäller inriktningen på gymnasiet och gymnasieval så finns det sedan tidigare bland annat en doktorsavhandling som heter *Utbildningssegregation och självsortering. Om gymnasieval, genus och lokala praktiker* skriven av Anna Sandell år 2007. Det syfte som Anna Sandell har med sin avhandling är att undersöka hur det ser ut med segregationen inom skolan och detta görs genom att se på de gymnasieval som blivande elever gör. Hon vill också

¹⁷ Sandell, A, 2007, s.35-36

¹⁸ http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/gymnasieutbildning/2.2952, 2/11-11 kl.13.05

ställa segregationen i förhållande till individualisering samt se hur ungdomarnas ställning ser ut på den lokala marknaden.¹⁹

Anna Sandells avhandling är ett exempel på den forskning som finns inom området skola och gymnasieval som också är relativt ny, men annars är en hel del av den forskning som finns och som berör området trots allt av något äldre datum.

I Sandells avhandling beskrivs en pilotstudie där hon har intervjuat fyra studie- och yrkesvägledare på två olika gymnasieskolor, två som arbetar på en skola i en stad som hon väljer att kalla akademikerstaden och två stycken som arbetar på en skola i vad hon kallar en arbetarstad. Det första som nämns och är av intresse för undersökningen i den här kandidatuppsatsen är det faktum att studie- och yrkesvägledarna verkar behandla eleverna olika beroende på vilket program de studerar vid. Detta innebär att de elever som läste på ett högskoleförberedande program antogs i större grad själva ta ansvaret för sin vidareutbildning, medan de elever som läste vid ett yrkesförberedande program fick mer vägledning.²⁰ Men det som är av absolut störst intresse för den här kandidatuppsatsens undersökning och som berörs enbart i liten omfattning i Sandells pilotstudie är hur det visar sig vilken framtida utbildning eller vilket program som eleverna är intresserade av respektive studerar på och hur de skiljer sig åt beroende på vilken utbildning och arbete deras föräldrar hade. Elever med föräldrar som har en högre utbildning satsar oftare på de program som ger dem behörighet för vidare studier än elever som har föräldrar med lägre utbildning.²¹ Det framgår inte huruvida föräldrarna påverkar sina barn olika eller inte, men det kan i alla fall tyda på att så skulle kunna vara fallet. Sandells slutsats är att elever med högt utbildade föräldrar i lägre grad sökte yrkesutbildningar medan de elever som hade föräldrar med något lägre utbildningar i högre grad sökte sig till dessa.²²

I SOU 2000:39 visas en modell som skulle kunna kopplas till det som framkommer i Sandells avhandling. Modellen visar att det finns flera faktorer som kan påverka hur man väljer sin utbildning. Den sociala bakgrunden kan i sig direkt påverka det faktum att en högre utbildning väljs, men den sociala bakgrunden kan också påverka både de förutsättningar en person har för sina studier och betygen. Betygen och förutsättningarna kan i sin tur även de påverka hur eller om en person väljer gå vidare till högre studier.²³ Betygen är som tidigare nämnts ett av de hinder som måste passeras för att en person ska kunna studera vidare på en

¹⁹ Sandell, A, 2007, s.22

²⁰ Sandell, A, 2007, s.52-53

²¹ Sandell, A, 2007, s.54

²² Sandell, A, 2007, s.53-54

²³ SOU 2000:39, s.164

gymnasieskola. Ett hinder som är ännu lite högre om det är ett av de högskoleförberedande programmen som är av intresse, då krävdes att personen i fråga var godkänd i ett större antal ämnen.

Anders Lovén gjorde i sin avhandling *Kvalet inför valet – om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan* en undersökning som bestod av en förintervju och en efterintervju (en intervju innan elevernas gymnasieval och en efter) med ett antal elever i årskurs nio där han tog upp frågor som berörde hur eleverna såg på sitt kommande gymnasieval, om det fanns någon som påverkade dem i deras val samt vad de ansåg vara viktigt med den utbildning de valde.²⁴ De allra flesta elever han intervjuade svarade att de pratade med sina föräldrar om sitt gymnasieval och att de kändes viktigt, men de ville också poängtera att det var de själva som gjorde valet, att det var det som var viktigast. När han fick de svaren att valen diskuterades med föräldrarna men att det var eleverna själva som valde ställde han följdfrågor för att närmare kunna se hur mycket föräldrarna egentligen påverkade. Eleverna höll fast vid sina svar att föräldrarna gav råd men att de själva som valde vilket program de ville studera på, men det som Lovén kunde se var att vissa av svaren som eleverna gav kunde tolkas på ett annat sätt. Nämligen att föräldrarna kanske trots allt påverkar sina barns val.²⁵

3.2.1 Betyg

Som nämndes ovan så är betygen ett hinder som måste passeras för att få studera vidare på ett gymnasieprogram. Det är också så att olika skolor och program har olika höga antagningspoäng det krävs alltså bättre betyg för att studera vid vissa skolor och program, detta beroende på hur många som söker till de utbildningsplatser som finns.²⁶ Lovén tar upp betygsproblematiken i sin avhandling, detta bland annat genom att svaren som han fått från de elever som han intervjuade visade på att de vid sina gymnasieval tänkte på om deras betyg skulle räcka för att bli antagna där de ville.²⁷ Det visade sig alltså att det största hindret som flera av respondenterna kunde se för att få studera det de vill var om de skulle ha tillräckligt bra betyg för att bli antagna.²⁸ Vidare visar Sandell i sin avhandling på att det finns tecken på att betygen kan ha betydelse för vad ungdomarna väljer för gymnasieutbildning. Detta då det finns sådant som visar på att de ungdomar som har föräldrar som exempelvis är arbetare utan

²⁴ Lovén, A, 2000, s.97

²⁵ Lovén, A, 2000, s.118-120

²⁶ <http://www.utbildningsinfo.se/sb/d/195/a/771;jsessionid=291AEC6968352347FC2F70A5AA8E075E>, 3/4-12 kl.13.39

²⁷ Lovén, A, 2000, s. 117 - 118

²⁸ Lovén, A, 2001, s.122-123

någon högre utbildning ställer ännu högre krav på de betyg som de har för att de ska våga läsa vissa program som anses vara tuffare studiemässigt.²⁹ I sin avhandling för Sandell också fram det faktum att det är inte bara behörigheten som krävs för att ungdomarna ska kunna studera det de vill, utan även hur pass höga betyg de har kan ha betydelse. Detta då vissa utbildningar och eller vissa skolor kan vara mer populära än andra.³⁰ Vilket även nämndes ovan att några av de ungdomar som Lovén intervjuat uttryckte, att det de såg som ett hinder var frågan om deras betyg var tillräckligt höga.³¹ Även I SOU 2000:39 har det undersökts hur betygen varierar beroende på vilken klass som ungdomarna kommer ifrån och också i förhållande till vilken utbildning deras föräldrar har. Detta visade på att de ungdomar med föräldrar som kom ur ett högre klasskikt samt hade föräldrar med en längre utbildning hade bättre betyg när de slutade grundskolan. Ju högre utbildning föräldrarna har desto bättre betyg har barnen, barnens betygsnivå stiger då alltså i takt med att föräldrarnas utbildning stiger, exempelvis fanns det en stor andel ungdomar med höga betyg av de som hade föräldrar som var läkare.³² I SOU 2000:39 visades även på att den sociala bakgrunden som ungdomarna kommer ifrån kan påverka hur bra betyg som de får.³³ Även Sandell visar på att den sociala bakgrunden har betydelse för hur ungdomarna presterar i skolan.³⁴

3.2.2 Skolans rykte

Finns skolans rykte med som en tänkbar faktor vilken kan tänkas påverka ungdomars gymnasieval? Det finns sådant som kan tyda på att så är fallet, då exempelvis Sandell nämner i sin avhandling att då det i vissa kommuner kan finnas fler än en gymnasieskola och dessa skolor kan dessutom erbjuda utbildningar som är väldigt lika varandra. Detta kan då innebära att det är vissa av skolorna och/eller just deras program som blir mer populärt.³⁵ Något som tas upp och diskuteras i SOU 2000:39 är vilka det är som söker till en friskola. Även om den statistik som de tar upp och visar i utredningen dessvärre är av något äldre datum så går det att se att finns skillnader i vilka som söker sig till vilka utbildningar. Det visar sig att de som söker sig till friskolorna är de ungdomar som kommer från en högre klass, har höga betyg samt har föräldrar som är mer välutbildade.³⁶ Orsaken att just dessa ungdomar som söker sig till friskolorna kan vara att friskolorna ofta har som syfte att specialisera sig på ett eller annat

²⁹ Sandell, A, 2007, s. 69

³⁰ Sandell A, 2007, s.39-40

³¹ Lovén A, 2000, s.117-118

³² SOU 2000:39, s.44 - 45

³³ SOU 2000:39, s.164

³⁴ Sandell, A, 2007, s.40

³⁵ Sandell, A, 2007, s.35-36

³⁶ SOU 2000:39, s.89

sätt. Vilket gör att de personer som har ett högre kulturellt- och socialt kapital oftare söker sig till de utbildningarna än personer med lägre kapital.³⁷ Detta kan då kopplas samman med det som nämndes tidigare ur Sandells avhandling att det är vissa skolor som bli mer populära fast det kanske är relativt liknande utbildningar, men där friskolorna kan tänkas göra sin inriktning lite mer attraktiv genom att specialisera sig en aning.

3.2.3 Föräldrarnas utbildning

Påverkar det faktum vilken utbildning föräldrarna har ungdomarna i sina gymnasieval, med hänsyn till det som nämndes tidigare under avsnittet betyg, så går det nog att säga att det gör det. Dels det som Sandell nämnde i sin avhandling att ungdomar som har föräldrar med lägre utbildning har ännu högre krav på sina betyg för att det ska våga söka vissa utbildningar. Vidare nämner Sandell även att barn till föräldrar som har en högre utbildningsnivå i högre grad är behöriga att studera på gymnasiet än barn med föräldrar som har en lägre utbildningsnivå.³⁸ Som det har nämnts i tidigare avsnitt i den här kandidatuppsatsen så fanns det i SOU 2000:39 en modell som visade hur den sociala bakgrunden kunde påverka huruvida ungdomarna valde att studera vidare och vilken utbildning de valde. Modellen visade hur den sociala bakgrunden kan påverka om ungdomar väljer att studera vidare på gymnasiet. Det är även så att beroende på vilken social bakgrund ungdomarna har så påverkas ungdomarnas förutsättningar för hur de klarar sina studier i skolan, den sociala bakgrunden är också som tidigare nämndes en direkt påverkan till hur höga betyg ungdomarna får. Dessa tre faktorer påverkar sedan tillsammans om ungdomarna väljer att studera vidare, men i grund och botten är det den sociala bakgrunden som påverkar.³⁹ Även Sandell för fram en del av detta faktum i sin avhandling, att ungdomar med föräldrar som har ett högre utbildningskapital har högre betyg i genomsnitt.⁴⁰

4. Teori

Här presenteras den teori som senare används vid analys av det empiriska material som samlats in genom uppsatsens undersökning.

När det gäller teori angående det ämne vilket uppsatsens undersökning hamnar inom finns det en välkänd utbildningssociologisk teori som är av mycket stor relevans, närmare bestämt

³⁷ SOU 2000:39, s.88

³⁸ Sandell, A, s. 39

³⁹ SOU 2000:39, s. 164

⁴⁰ Sandell, A, 2007, s.40

Pierre Bourdieus teori om fält, habitus och kapital och hur dessa påverkar hur människor gör sina val i livet.

4.1 Kapital

Med kapital avses de resurser, tillgångar som en person har, kapitalet kan vara symboliskt, kulturell, socialt eller ekonomiskt.⁴¹ Begreppet kapital kan som sagt ha flera innebörder eller rättare sagt det finns flera typer av kapital. Bourdieu fokuserar på det symboliska och det kulturella kapitalet men även något som han kallar för det sociala kapitalet, vilket kan sägas vara det sociala nätverk man har med vänner, familj och så vidare.⁴²

Det symboliska kapitalet är det kanske viktigaste begreppet för Bourdieu eftersom symboliskt kapital egentligen är alla de olika former av kapital som finns. Dessa olika former av kapital omformar sedan människor till ett symboliskt kapital genom sina olika tolkningar av vad som är viktigt.⁴³ Det symboliska kapitalet kan alltså skilja sig åt mellan människor, det som är viktigt för vissa är kanske mindre viktigt för andra grupper av människor.⁴⁴ Om man ser på det kulturella kapitalet så kan alltså även det ses som symboliskt kapital, för att en människa ska ha ett kulturellt kapital innebär det att han eller hon exempelvis ska kunna uttrycka sig på ett korrekt sätt både när det gäller tal och skrift, det handlar då om att ha de rätta kunskaperna inom kultur. Det kulturella kapitalet finns till motsats från det symboliska kapitalet inte inom vilka sociala grupper som helst, utan det kan nästan sägas stå över det (även om det ses som en undergrupp), då det är människor från de övre klasskikten som bedömer att vissa tillgångar är mer värda än andra, vilka då blir till ett kulturellt kapital.⁴⁵ Skolan och dess värld medverkar till att det kulturella kapitalet sprids, men dock så kan det vara så att en sorts kapital söker sig till samma sorts kapital. Det är enligt Bourdieu också så att beroende på hur det kulturella kapitalet ser ut hos en familj så ser också satsningen på skolan olika ut.⁴⁶ Det Bourdieu säger är att "(...)Familjerna investerar mer i skolutbildning(...) ju större deras kulturella kapital är och ju större relativ vikt deras kulturella kapital har i förhållande till deras ekonomiska kapital(...)"⁴⁷. Skolan är således en

⁴¹ PDF version (april 2005) av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991
Broady, Donald, 1991, *Sociologi och epistemologi - Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, Stockholm: HLS Förlag, s.123

⁴² PDF version (april 2005) av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991, s.128

⁴³ Bourdieu, Pierre, 1999, *Praktiskt förnuft – Bidrag till en handlingsteori*, Göteborg: Daidalos AB, s.97-98

⁴⁴ PDF version (april 2005) av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991, s.123

⁴⁵ PDF version (april 2005) av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991, s.123-124

⁴⁶ Bourdieu, P, 1999, s.31

⁴⁷ Bourdieu, P, 1999, s.31-32

värld där det kulturella kapitalet är av mycket stor betydelse och där det kulturella kapitalet kan ha en stor påverkan.

4.2 Habitus

Habitus kan ses som de kunskaper och erfarenheter som en människa samlar på sig under sin levnadstid.⁴⁸ Habitus handlar även om det som har format en människa, det vill säga de uppfattningar de har med sig sen tidigare vilket kan komma att påverka deras kommande val i livet.⁴⁹ Habitus är då något som finns hos varje enskild individ och eftersom varje enskild individ har en egen livshistoria innebär det också att varje individ har ett alldeles eget habitus.⁵⁰

Beroende på vilket habitus en människa har så uppfattar han eller hon olika saker eller beteenden på olika sätt, det som en person anser vara något bra kan en annan se som något dåligt, vårt habitus gör alltså att vi har olika smak angående olika saker.⁵¹ Pierre Bourdieus begrepp habitus kan knytas till bland annat det kulturella kapitalet, om en person tycker om och är intresserad av klassisk musik och har kunskap inom ämnet innebär det att personen innehar ett kulturellt kapital. Samtidigt som det också är personens habitus, det är något som har format honom eller henne till att börja lyssna på och intressera sig för den klassiska musiken. Habitus och kapital är alltså något som till stor del är kopplade till varandra, där en påverkan kan ses i båda riktningarna, exempelvis beroende på vilket kapital som är viktigast för ett barns föräldrar så blir det också viktigast för barnet och omvänt beroende på vilket habitus ett barn fostras till så värderas olika kapital olika högt.⁵²

Det är inte bara så att habitus och kapital är kopplade till varandra, habitus är enligt Bourdieu nämligen ett kapital i sig självt, men då det är något som finns inbyggt i människan så ser det inte ut som något kapital. Just då habitus är något som en person erhållit och som sedan har utvecklats till en rad olika vanor och beteenden.⁵³

4.3 Fält

Begreppet fält handlar om när en grupp människor förenas genom ett visst intresse, det kan alltså exempelvis handla om skolan.⁵⁴ Skolan som då alltså är ett fält där en grupp människor med ett gemensamt intresse har samlats, det är bland annat rektor, lärare och elever som

⁴⁸ Bourdieu, Pierre, 1997, *Kultur och Kritik*, Göteborg: Daidalos AB, s.89

⁴⁹ PDF version (april 2005) av D. Broady, *Sociologi och epistemologi*, 1991, s.17

⁵⁰ Bourdieu, P, 1997, s.89

⁵¹ Bourdieu, P, 1999, s.19

⁵² PDF version (april 2005) av D. Broady, *Sociologi och epistemologi*, 1991, s.160-162

⁵³ Bourdieu, P, 1997, s.148

⁵⁴ PDF version (april 2005) av D. Broady, *Sociologi och epistemologi*, 1991, s.187

befinner sig på det fältet. För att man ska veta att det är ett fält och i så fall vilket fält som man befinner sig inom måste det klargöras vad det är som de som befinner sig på fältet kämpar om på just det fältet. Vad är det som är vinsten för den som går segrande ur kampen?⁵⁵ Det som de som befinner sig inom fältet kan sägas kämpa om är det som är det speciella för just det fältet eller egentligen makten att bestämma över vad som är viktigt inom fältet.⁵⁶

På det specifika fältet i fråga är det som så att det krävs att de som befinner sig där vet varför de är där och hur det ska agera där, det ska alltså veta vad som förväntas av dem när det är på fältet.⁵⁷ Det är således inte i alla sociala sammanhang som det kommer att handla om ett fält utan det krävs att de som befinner sig på fältet har någon slags professionalism, de vet vad de sysslar med och vad det är som ska uppnås.⁵⁸ Så för att det ska finnas ett fält och något att kämpa om så förutsätter det att hos de som befinner sig inom ett fält så finns något intresse som har förenat dem från början, vilket ju är det som gjort så att ett fält har kommit till.⁵⁹ Om det kommer nya medlemmar till ett fält så finns det krav på dem, krav som innebär att redan när de stiger in på fältet ska de känna till hur kampen fungerar.⁶⁰ Det är alltså så att de som befinner sig på det specifika fältet vet vad det är som gäller där, för varje fältet kan sägas ha egna regler som ska följas⁶¹, vilket det går att se när det gäller skolan. Där det ju finns både formella och mer informella lagar och regler som ska följas.

4.4 Teorins koppling till uppsatsens undersökning

Vad är det då som gör de här begreppen viktiga för undersökningen i den här uppsatsen? Uppsatsens undersökning handlar alltså hur ungdomarna upplever att de påverkas av sina föräldrar när de gör sina gymnasieval. Om man bara ser till definitionerna av Bourdieus begrepp, till exempel habitus som handlar om de erfarenheter en människa har med sig från sin uppväxt, den uppfostran han eller hon har fått, som då påverkar de kommande valen i livet. Då går det att tänka sig att det borde ha en viss betydelse för hur ungdomarna påverkas av sina föräldrar, eftersom föräldrarna har ett visst habitus med sig, det vill säga de har erfarenheter med sig som har påverkat dem som de i sin tur påverkar sina barn med, olika erfarenheter borde innebära olika val. Detta leder till en förförståelse som jag har att: *Beroende på vilket gymnasium eller program ungdomar studerar vid så skiljer det sig åt på vilket sätt de har påverkats av sina föräldrar att söka just dit.*

⁵⁵ Bourdieu, P, 1997, s.127

⁵⁶ Bourdieu, P, 1997, s.128

⁵⁷ Bourdieu, P, 1997, s.128

⁵⁸ PDF version (april 2005) av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991, s.187

⁵⁹ Bourdieu, P, 1997, s.129

⁶⁰ Bourdieu, P, 1997, s.130

⁶¹ Bourdieu, P, 1997, s.146

Här finns en möjlighet i att använda Pierre Bourdieus begrepp för att se om det finns något samband mellan den eventuella påverkan som ungdomarna anser sig utsättas för och det kapital eller det habitus en människa har. Förförståelsen är då alltså, att det finns vissa yrken där man i högre grad följer i sina föräldrars fotspår, exempelvis lantbrukare kan vara ett sådant yrke, då barnen redan från början får föräldrarnas arbete som en naturlig del av vardagen, där av valet att ta med ett naturbruksgymnasium i undersökningen.

4.5 Centrala begrepp

Påverkan – i det här fallet avses på vilket sätt som föräldrarna påverkar sina barn när det gör sitt gymnasieval. Det är alla sorters påverkan som avses, både öppet uttalad och mer osynlig påverkan.

Friskola – skola som inte ägs av kommunen

Kommunal skola – skola som ägs av kommunen

Habitus – Hur och vad en person eller en grupp av personer väljer, vad och hur de väljer beror på vilka sociala förutsättningar de har och har fått med sig under sin uppväxt.⁶²

Kapital – Med kapital avses de resurser, tillgångar som en person har, kapitalet kan vara symboliskt, kulturellt, socialt eller ekonomiskt⁶³

Fält – En arena där människor med gemensamma intressen och mål kämpar för att komma åt den vinst som finns på det just det fält de befinner sig.⁶⁴

5. Metod och genomförande

I det här avsnittet presenteras de metoder som används i uppsatsens undersökning vilka närmare bestämt är enkätundersökning och semi-strukturerade intervjuer. Här presenteras närmare hur enkäten och intervjuerna är utformade, vilka källor som har använts, hur urvalet gjordes, de etiska riktlinjer som använts samt huruvida undersökning kan anses vara generaliserbar.

5.1 Datainsamling

Metodvalet för den här undersökningen om ungdomars gymnasieval har delvis styrts av en så kallad metodtriangulering. Triangulering innebär kort sagt att man använder fler än en metod för att göra undersökningen.⁶⁵ De två metoder som valts för den här undersökningen är dels

⁶² Bourdieu, Pierre, 1999, s.18

⁶³ PDF version (april 2005) av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991, s.123

⁶⁴ Bourdieu, Pierre, 1997, s.127

⁶⁵ Bryman, Alan, 2009, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber AB, s.260

en enkätundersökning samt en kvalitativ intervju. Den viktigaste anledningen till att de behövde göras både en enkätundersökning och en kvalitativ intervju var att det fanns en risk för att enkät skulle bli alldeles för snäv och att det är väldigt svårt att komma in på djupet med hjälp av den metoden och att det därför behövde göras ett antal intervjuer för att åstadkomma ett djup. Att man kan använda en kvalitativ metod för att stärka en kvantitativ metod är också något som Alan Bryman beskriver i sin bok *Samhällsvetenskapliga metoder*.⁶⁶ En kvalitativ metod kan bidra till att det blir lättare att formulera de frågor som man exempelvis vill ha med i en enkätundersökning.⁶⁷ Detta kan tolkas som att till exempel genom att först göra en kvalitativ intervju går det med hjälp av de svaren att mer exakt kunna formulera enkätfrågor då det finns mer information om vilka faktorer som verkar vara viktiga. I den här undersökningen gjordes det motsatta, först lämnades en enkät med ett antal frågor ut och genom svaren på den kunde sedan en fokusering göras på de delar som var viktiga eller där det kunde anses att det saknades information. Det som kan vara negativt med att använda sig av en triangulering är att det finns en viss risk för att vid en analys så kanske inte de två olika undersökningarna stämmer överens, det vill säga svaren från enkäten och svaren från intervjuerna kanske inte alls stämmer överens med varandra.⁶⁸

5.2 Enkäten

Som tidigare nämndes används en enkätundersökning som en av metoderna för den här undersökningen. Att valet föll på just den metoden beror dels på att det skulle vara enkelt att nå ut till ett relativt stort antal ungdomar på ett ganska snabbt och smidigt sätt. En enkätundersökning är också ganska enkel att sammanställa och analysera genom att den har samma frågor för alla samt att det är möjligt att till stor del använda fasta svarsalternativ.

Enkäten som skickades ut till ungdomarna har varit helt anonym att besvara, vilket innebär att det inte går att se vem som har svarat vad. I undersökningen ingår det två skolor där enkäten har delats ut till de elever som läser i årskurs tre. Till den ena skolan skickades enkäten ut i form av en webbenkät, dels för att det underlättade arbetet med analysen av undersökningen men framförallt för att de från skolans sida ansåg att det skulle förenkla för dem. Den andra skolan hade däremot inga bra erfarenheter av webbenkäter och ville därför ha den som en vanlig pappersenkät. Därför gjordes således en enkät med identiska frågor (bortsett från fråga nummer två som handlar om vilken inriktning ungdomarna läser) som sen skickades ut på två olika sätt, webbenkät och pappersenkät. Enkäten består av totalt tretton frågor där elva av

⁶⁶ Bryman, A, 2009, s.413

⁶⁷ Bryman, A, 2009, s.414

⁶⁸ Bryman, A, 2009, s.413

frågorna har fasta svarsalternativ. På de två frågor (se bilaga 1) där valet blev öppna svarsalternativ så valdes detta dels för att de är följdfrågor till två andra frågor samt att frågorna är formulerade som så att det är svårt att ge fasta svarsalternativ. De flesta frågorna i enkäten är utformade med fasta svarsalternativ där eleven själv får placera in sitt svar där han eller hon anser sig passa bäst. Dessa svarsalternativ har sedan fått värden från ett till fem, där ett till exempel har fått representerat om eleven har varit mycket missnöjd eller om svaret har varit mycket liten påverkan. Fem har då alltså fått representera det motsatta, om eleven till exempel varit mycket nöjd eller mycket stor påverkan. Vissa av frågorna där det har funnits fler eller färre svarsalternativ har istället graderats från ett och uppåt i det antal svarsalternativ som det var på just den frågan.

Fördelen som finns med att använda en sådan skala där det redan från början är bestämt vad alla värden betyder, är att genom en sammanställning av värdena går det att utläsa en hel del, bland annat skillnader och likheter som kan finnas mellan de skolor och inriktningar som ingår i undersökningen, detta har också underlättat en hel del i den senare analysen. De frågor där det inte var möjligt att använda en sådan skala var endast de två frågorna som hade öppna svarsalternativ, två frågor med svarsalternativen, ja, nej, vet ej, samt en fråga där ungdomarna skulle svara på vem som hade tagit initiativet till att föräldrarna var aktiva i gymnasievalet och där de hade svarsalternativen jag, mina föräldrar och vet ej att välja på. Något annat som kunde anses vara intressant var att kunna göra en analys för att se om det gick att hitta några samband, om det till exempel är så att beroende på vilken utbildning föräldrarna har så påverkar de sina barn olika och så vidare.

Det som var absolut viktigast vid utformandet av enkäten var att den skulle vara väldigt tydlig med både vad som efterfrågades och svarsalternativen, allt för att det inte ska kunna bli några missförstånd. Därför gjordes en liten pilotstudie på enkäten, där den lämnades ut till två personer som var i samma ålder som de ungdomar som skulle besvara enkäten för att se att det inte fanns några oklarheter. Efter att ha kontrollerat att de två ungdomarna som ingick i pilotstudien inte ansåg att det fanns några oklarheter med enkäten så lämnades enkäten ut till de båda skolor som skulle ingå i undersökningen.

5.3 Intervjuerna

Den kvalitativa metoden som har använts var semi-strukturerade intervjuer. Anledningen till att göra intervjuer var för att få veta vad ungdomarna själva anser, deras syn på gymnasievalet och vad eller vem som påverkade dem. Ett annat syfte med intervjuerna var att

genom dem kunde följdfrågor på enkäten ställas, för att kunna belysa frågor och aspekter som inte blivit besvarade genom enkätens frågor.

Vid de semi-strukturerade intervjuerna användes en i förväg fastställd intervjuguide (se bilaga 2), det som var positivt med en sådan var att det under intervjuens gång gick att ställa följdfrågor eller nya frågor som dök upp till respondenten.⁶⁹

Att använda semi-strukturerade intervjuer innebär också att alla intervjuer inte behöver vara exakt lika utan de kan komma att skilja sig åt beroende på hur de artar sig, men man utgår från intervjuguiden vid varje intervju för att få med det som behövs för att kunna göra en analys.⁷⁰ Genom att då använda den här metoden som inte var helt strikt innebar det en ökad möjlighet till att få en djupare förståelse för vad det var som ungdomarna själva ansåg var viktigt vid deras gymnasieval, detta är något som skulle vara betydligt svårare att få med om enbart enkäten som metod skulle ha använts.

Intervjuerna som gjordes spelades in för att de skulle kunna transkriberas och analyseras. Förhoppningen var att få sanningsenliga svar på såväl intervju som enkät, det fanns dock en risk att ungdomarna inte riktigt skulle våga stå för att det exempelvis var deras mamma eller pappa som påverkade deras gymnasieval när intervjuerna gjordes med dem. Med detta som argument var det bra att även använda enkäten då ungdomarna verkligen kan vara helt anonyma och kanske på det sättet i högre grad vågar vara helt ärliga i sina svar.

5.4 Källor

De källor som användes för materialinsamling till den här undersökningen har varit ungdomarna vid de olika skolorna och deras svar på både enkäter och intervjuer. Ett möjligt problem med enkätundersökningen var att få ungdomarna att besvara den enskilt utan att de påverkas av sina klasskamrater, för det var väldigt viktigt att det blev personliga svar för att senare kunna göra en så korrekt analys som möjligt, men den risken bedömdes ändå vara relativt liten varför enkäten valdes som metod ändå.

När det gäller intervjuerna så sågs ett eventuellt problem i att vissa av ungdomarna möjligen kan tycka att det är svårt att veta vem det är som faktiskt har påverkat deras val samt att det i en intervju kan vara svårt att få helt ärliga svar. Det som också ansågs skulle vara mycket viktigt för att få bra och ärliga svar var att tydligt förklara syftet med undersökningen, vad den ska användas till, anonymitet för respondenterna, att deras svar inte kan kopplas ihop med just med dem själva i uppsatsen.

⁶⁹ Bryman, A, 2009, s.301

⁷⁰ Bryman, A, 2009, s.301

5.5 Urval och generalisering

Den första punkten vid urvalet var att ett antal olika skolor och program behövde ingå i undersökningen, för att kunna visa på eventuella skillnader och likheter. Från början var det tänkt att tre olika skolor skulle ingå i undersökningen men efter ett visst övervägande visade det sig att den tid som fanns till förfogande för kandidatuppsatsen var allt för knapp för det. Så efter lite övervägande beslutades istället att två skolor skulle undersökas, en friskola samt en kommunalskola med inriktningen naturbruk.

Det som motiverar att det ändå har gått att göra en relevant undersökning med enbart dessa två skolor är att enligt den förförståelse som undersökningen utgår från så påverkas de elever som väljer naturbruk i högre grad av sina föräldrar än elever vid andra skolor. Ett annat krav var att det i undersökningen också skulle ingå en kommunal skola och en friskola för att kunna se om det finns några skillnader dem emellan. Eftersom det var begränsat med tid till kandidatuppsatsen blev urvalet något begränsat, det var inte tidsmässigt och kostnadmässigt möjligt att ha alltför långa resor därför valdes, i den mån det var möjligt, undersökningen att begränsas till skolor inom Västerås kommun.

Den första tanken som fanns var att göra undersökningen med ungdomarna som studerar sitt första år på gymnasiet men efter förslag av min handledare beslutades att välja de ungdomar som studerar sitt tredje och sista år, detta för att de är myndiga och själva kunde bestämma om de ville medverka eller inte utan ett beslut från sina vårdnadshavare. Således blev den population som skulle undersökas de gymnasieelever som studerade vid två gymnasieskolor, en kommunal naturbruksskola i en närbelägen kommun och en friskola i Västerås kommun, eller rättare sagt de gymnasieelever som läser sitt tredje år vid någon av dessa två skolor. Från början var det alltså tänkt att välja elever från det första året för att de fortfarande skulle komma ihåg sitt gymnasieval och inte ha hunnit få allt för många efterhandskonstruktioner om hur det var att välja, men trots att detta ändrades så har resultatet inte kommit att påverkas speciellt mycket.

När det gäller valet av vilka skolor som skulle ingå i undersökningen valdes naturbruksgymnasiet utifrån att det låg på ett rimligt avstånd, att det är en kommunal skola samt att det hade flera inriktningar, vilket var väldigt viktigt då en del av undersökningen var att se om det fanns några skillnader på olika inriktningar inom samma skola. När det gäller valet av friskola så fanns det betydligt fler skolor med i urvalsgruppen då det finns en hel del friskolor med olika profileringar i Västerås kommun. Anledningen till att valet föll på den friskola som det gjorde var dels för att jag hade kontakter sen tidigare där vilket möjligen kunde underlätta för mig vid kontakt med dem för att göra undersökningen.

Båda de skolorna som valdes till undersökningen är relativt små skolor därför var det viktigt att alla elever i årskurs tre vid de två skolorna fick besvara enkäten. Dock med ett undantag, på naturbruksskolan fanns det även ett byggprogram samt gymnasiesärskola men dessa var inte intressanta för den här undersökningen och valdes därför bort. När det gällde intervjuerna så var tanken att intervjua fyra personer från varje skola, dels för att det skulle bli en hanterbar mängd inom den tidsram som fanns samt att det genom det antalet intervjuer ändå skulle bli tillräckligt med information att behandla för en ordentlig analys. Efter att ha avslutat urvalsprocessen påbörjades arbetet med att ta kontakt med de skolor som skulle ingå i undersökningen. Först kontaktades en ansvarig på varje skola för att fråga om det fanns möjlighet för att genomföra enkätundersökningen och intervjuerna med elever från deras skolor. Efter att ha fått klartecken från båda skolorna skickades enkäterna ut, i båda fallen gick enkäterna genom en ansvarig på respektive skola som i sin tur förmedlade dessa vidare till de elever som skulle besvara de. Det var således både ett bekvämlighetsurval och ett snöbollsurval som användes vid urvalet av respondenter. Ett bekvämlighetsurval därför att skolorna valdes utifrån deras läge och att jag personligen hade kontakter på en av skolorna sen tidigare.⁷¹ Snöbollsurval blev det för att även om tanken var att alla elever i årskurs tre skulle besvara enkäten så fanns det efter överlämnandet inte längre möjlighet att styra detta, då de på skolorna nu valde vilka som enkäterna delades ut till.⁷²

Att generalisera den här undersökningen kunde tyvärr bli svårt dels då den görs i Västerås som är en av de största städerna i Sverige där det finns ett stort utbud av båda kommunala gymnasieprogram och friskolor. I andra mindre städer finns det inte lika stort utbud inom kommunen vilket kanske också kan vara en faktor som påverkar hur ungdomar väljer till gymnasiet. Det som kan ses som försvar mot detta är att naturbruksgymnasium finns att välja som ett alternativ i stort sett i hela landet och det finns troligtvis ett program som motsvarar det som eleverna på den friskola som valdes studerar.

5.6 Etik

Vid en intervjuundersökning finns det vissa etiska riktlinjer som det kan vara bra att ha i tanken. I boken *Den kvalitativa forskningsintervjun* av Svend Brinkmann och Steinar Kvale nämns fyra olika delar som ingår i de etiska riktlinjer som finns, dessa är informerat samtycke, konfidentialitet, konsekvenser och forskarens roll.⁷³ Informerat samtycke innebär

⁷¹ Bryman, A, 2009, s.114

⁷² Bryman, A, 2009, s.115

⁷³ Brinkmann, Svend och Kvale, Steinar, 2009, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur AB, s.84

bland annat att den person som man exempelvis intervjuar ska få veta varför man vill intervjua honom eller henne vilka som kan komma att få tillgång till det insamlade materialet.⁷⁴ Konfidentialitet handlar om anonymitet, att det som sägs i intervjuerna till exempel inte kan kopplas ihop med någon specifik person.⁷⁵ Innan intervjuerna i den här undersökningen påbörjades informerades därför respondenterna om att intervjun var helt frivillig och att de när som helst kunde välja att avbryta den, de fick också information om vilket syftet var med undersökningen, mycket övergripande hur själva undersökningen gick till, vilka som skulle få tillgång till intervjun, samt att de skulle vara helt anonyma.

5.7 Validitet och reliabilitet

Reliabilitet och validitet och handlar om huruvida en forskning kan ses som trovärdig och om undersökning mäter det som den är avsedd att mäta. För att en forskning eller undersökning ska kunna ses som trovärdig innebär det att om den utförs igen så ska resultatet bli likadant igen.⁷⁶ Det innebär till exempel för den här uppsatsens undersökning att svaren på enkäterna och intervjuerna ska bli lika om de görs igen om exempelvis ett år. Det finns olika former av validitet bland annat begrepps-, intern och externa validitet. Den förstnämnda ser till om man i en undersökning mäter det som är tänkt att mätas med den metod som används.⁷⁷ Den interna validiteten handlar om frågan huruvida det finns ett samband mellan två variabler, exempelvis om det är den ena som orsaker eller påverkar den andra. Den externa validiteten ser till frågan om en genomförd undersökning är generaliserbar eller inte. Är urvalet gjort på ett sådant sätt att det går att generalisera resultatet från de som ingått i undersökningen även till andra.⁷⁸

När det gäller reliabilitet så finns det en sak som kan anses vara extra viktig och relevant för den här kandidatuppsatsens undersökning. Det är den del i reliabiliteten som kallas stabilitet och som innebär om den undersökning som har gjorts skulle få samma resultat om den görs igen.⁷⁹

6. Resultat

I kommande avsnitt presenteras resultatet av enkätundersökningen och intervjuerna. Resultaten delas upp och presenteras var för sig först enkäterna och sedan intervjuerna för att

⁷⁴ Brinkmann, S & Kvale, S, 2009, s.87

⁷⁵ Brinkmann, S & Kvale, S, 2009, s.88

⁷⁶ Bryman, A, 2009, s.43

⁷⁷ Bryman, A, 2009, s.43

⁷⁸ Bryman, A, 2009, s.44-45

⁷⁹ Bryman, A, 2009, s.86

sedan analyseras och jämföras. Detta för att besvara undersökningens frågeställningar och se om den egna förståelsen går att styrka. Enkäten finns att se i bilaga 1.

När det gäller resultatredovisningen har både skolor och respondenter som ingår i undersökningen anonymiserats. För att anonymiteten ska bli så stor som möjligt har även skolornas olika inriktningar fått andra namn. De båda skolorna kallas för friskolan respektive naturbruksskolan, inriktningarna kallas för 1,2,3 när det gäller friskolan och A, B, C när det gäller naturbruksskolan. När det gäller de respondenter som har ingått i intervjuerna har de helt enkelt döpts till; intervju med elev A från naturbruksskolan, intervju med elev 1 från friskolan respektive intervju med elev 2 från friskolan, detta för att det är helt oviktigt för undersökningen vilket kön respondenterna har samt att anonymiteten på det sättet kan ökas.

6.1 Enkätundersökningen

Här presenteras resultatet av enkätundersökning med ungdomarna vid årskurs tre från de båda utvalda skolorna. Svarefrekvensen från de båda skolorna skiljde sig åt rätt så betydligt, vid naturbruksskolan delades enkäten ut till totalt 51 stycken elever varav 35 stycken besvarade den, vilket innebär en svarefrekvens på 68,6 procent vilket får anses vara mer än godtagbart. När det gäller friskolan så skickades enkäten ut till totalt 92 elever varav endast 29 stycken besvarade den, det innebär att svarefrekvensen blev så pass låg som 31,5 procent.

Alla svaren sammanställdes i Excel och varje svarsalternativ kodades numeriskt, det innebär att svarsalternativen försågs med numeriskt värde från exempelvis ett till fem, detta beroende på hur många svarsalternativ det fanns. Svaren kodades så att ett innebär missnöjd eller ingen påverkan, vilka var de svarsalternativ som fanns på frågorna, det innebär alltså att ju högre värde desto mer nöjd kände sig eleven eller desto större påverkan ansåg de att det fanns och tvärtom vid ett lågt värde. På de frågor där svarsalternativen var ja eller nej valde jag att redovisa svaren i procent, dessa frågor var frågorna nummer tre och åtta samt fråga nummer tio där eleverna kunde välja mellan svarsalternativen, jag, mina föräldrar, annan. Efter att svarsalternativen hade kodats var det möjligt att räkna samman alla svaren för att få fram ett medelvärde per fråga och inriktning samt ett medelvärde som gällde hela skolan. Dessa beräkningar sammanställdes sedan i två stycken tabeller, vilka visas nedan i tabell 1 och tabell 2. När det gäller de båda frågorna med svarsalternativen ja eller nej har jag valt att redovisa den procentandel som svarat ja på frågan, den procentandel på fråga tio som redovisas i tabellen avser den andel som svarat mina föräldrar på frågan.

Tabell 1 Sammanställning av enkätsvar från naturbruksskolan

Enkätsvar angående gymnasieval från naturbruksskolan	A	B	C	Medel
Förstahandsval	88,9%	78,9%	85,7%	84,5%
Nöjd med sitt val	4,4	4,7	4,3	4,5
Pappas högsta utbildning	3,3	3,0	3,5	3,3
Mammas högsta utbildning	3,5	3,4	3,7	3,5
Föräldrars utbildning påverkar gymnasieval	1,6	1,1	1,2	1,3
Föräldrars utbildning eller arbetes koppling till gymnasieval	67 %	0 %	0 %	22 %
Föräldrar aktiva i gymnasieval	2,7	2,7	3,3	2,9
Initiativ till aktiva föräldrar (procenten avser svaret mina föräldrar)	22 %	26 %	57 %	35 %
Vilken roll har faktorerna nedan spelat för eleverna vid gymnasievalet				
Kompis gymnasieval	1,1	1,3	2,0	1,5
Skolans rykte	2,7	2,9	2,3	2,6
Skolans inriktning	4,7	4,2	3,0	4,0
Avstånd från hemmet till skolan	2,4	2,6	2,0	2,3
Val av program	4,6	4,3	3,3	4,1
Möjlighet till vidare studier	3,2	3,5	2,3	3,0
Att gymnasieutbildningen leder till jobb	3,9	3,4	4,0	3,8
Betyg från grundskolan	1,8	2,4	2,7	2,3
Vilken roll har faktorerna nedan spelat för föräldrarna vid gymnasievalet				
Skolans rykte	2,2	3,1	2,6	2,6
Skolans inriktning	3,1	3,5	3,4	3,3
Avstånd från hemmet till skolan	2,2	3,1	2,1	2,5
Val av program	3,1	3,6	2,8	3,2
Möjlighet till vidare studier	3,7	3,8	2,6	3,4
Att gymnasieutbildningen leder till jobb	3,9	3,6	3,6	3,7
Att valet skedde utifrån egna intressen och önskemål	4,0	3,9	4,9	4,3

Tabell 1 visar enkätsvaren per inriktning samt medelvärde från naturbruksskolan

Tabell 2 Sammanställning av enkätsvar från friskolan

Enkätsvar angående gymnasieval från friskolan	1	2	3	Medel
Förstahandsval	90,0%	100,0%	100,0%	96,7%
Nöjd med sitt val	3,9	4,7	4,5	4,4
Pappas högsta utbildning	4,5	4,0	3,4	4,0
Mammas högsta utbildning	4,5	4,7	3,7	4,3
Föräldrars utbildning påverkar gymnasieval	1,8	1,8	1,2	1,6
Föräldrars utbildning eller arbetes koppling till gymnasieval	18 %	67 %	40 %	42 %
Föräldrar aktiva i gymnasieval	3,0	3,2	2,8	3,0
Initiativ till aktiva föräldrar (procenten avser svaret mina föräldrar)	45 %	50 %	40 %	45 %
Vilken roll har faktorerna nedan spelat för eleverna vid gymnasievalet				
Kompis gymnasieval	1,4	1,7	1,7	1,6
Skolans rykte	3,8	4,3	4,0	4,0
Skolans inriktning	3,3	4,0	4,2	3,8
Avstånd från hemmet till skolan	2,0	2,5	2,5	2,3
Val av program	3,3	4,0	3,8	3,7
Möjlighet till vidare studier	4,5	4,8	4,1	4,5
Att gymnasieutbildningen leder till jobb	2,9	3,0	2,9	2,9
Betyg från grundskolan	3,3	2,8	3,3	3,1
Vilken roll har faktorerna nedan spelat för föräldrarna vid gymnasievalet				
Skolans rykte	3,8	4,0	3,5	3,8
Skolans inriktning	3,6	3,8	3,0	3,5
Avstånd från hemmet till skolan	2,4	2,8	2,0	2,4
Val av program	2,8	3,3	2,7	2,9
Möjlighet till vidare studier	4,1	4,3	3,4	3,9
Att gymnasieutbildningen leder till jobb	2,8	3,0	2,5	2,8
Att valet skedde utifrån egna intressen och önskemål	4,0	4,8	3,9	4,2

Tabell 2 visar enkätsvaren per inriktning samt medelvärde från friskolan

Anledningen till att svaren visas i tabeller var att det dels är väldigt lätt överskådligt, det går lätt att se om det finns några extremvärden samt att det underlättar jämförelsen mellan de olika inriktningarna och skolorna betydligt.

På ett par av frågorna var det öppna svarsalternativ, dessa var frågorna nummer 4 b och nummer 11 (se bilaga 1). Då dessa frågor var konstruerade på så sätt att beroende på hur respondenterna svarat på tidigare frågor kunde dessa frågor komma att bli obesvarade, är därför antalet svar på dessa frågor ganska litet. På fråga nummer 4 b är det endast en svarfrekvens på 23 respektive 27,5 procent för de båda skolorna. Det som framkom från friskolan på fråga nummer 4 b *Vad med ditt gymnasieval är du missnöjd med?* Som kan anses vara relevanta för undersökningen var att hälften av de elever som hade besvarat frågan var missnöjda med samma sak. Nämligen ämnena som de läste, de upplevde att de inte fått tillräckligt med information om hur det egentligen var och att det kanske inte var en så bred utbildning som förväntat. Ett av svaren som kom in på den frågan var kort och gott, *”ämnena som jag läser”*. Men andelen elever som upplevde att ämnena var ett problem var med endast tolv procent ändå väldigt lågt. När det gäller naturbruksskolans så var det en som svarade att denne var missnöjd med *”bristen på teoretiska ämnen”*. Ett annat svar som kom in var att eleven ville egentligen läsa en annan utbildning men hade av olika skäl blivit tvungen att byta. Men även vid den här skolan så var det en väldigt liten andel som ansåg sig vara missnöjda med något i sin utbildning eller sitt val av utbildning. Nästa fråga med ett öppet svarsalternativ var fråga nummer elva *På vilket sätt var dina föräldrar aktiva?*, även denna fråga var konstruerad så att man kunde skippa den.

På denna fråga blev dock svarsfrekvensen avsevärt högre, den hamnade på 71,5 respektive 62 procent för de båda skolorna. Det visade sig på den här frågan att föräldrarna var aktiva i sina barns gymnasieval på flera olika sätt. Ett flertal av eleverna svarade på frågan att deras föräldrar hade varit aktiva genom att följa med de på Öppet Hus som skolan anordnad eller besökt skolan på annat sätt. Ett annat svar som dök upp från båda skolorna var att föräldrarna fungerade som ett *”bollplank”*. Även att de stöttade, gav tips och uppmuntrade att välja det eleven själv ville. Ett av de svar som kom från naturbruksskolan var; *”Vi diskuterade för och nackdelar med olika utbildningar sen fick jag välja själv”*, vilket väl avspeglar de kommentarer jag nämnde ovan. Men det kom också in svar som skiljde sig från dessa kommentarer, ett av de svaren var; *”Min pappa tyckte jag skulle gå en annan utbildning”*. Så det fanns i svaren väldigt många likheter men även olikheter, dels mellan eleverna på skolan men också mellan skolorna. Från friskolan kom det in svar som det inte gick att hitta någon riktig motsvarighet till från naturbruksskolans svar och vice versa, ett av dessa svar var;

”mamma valde skola åt mej, jag fick inte göra det jag ville” som en av eleverna från friskolan hade svarat. Men sen fanns det som sagt svar som var väldigt lika också, bland annat; *”Uppmanade att söka det jag var intresserad av”* vilket en elev från friskolan svarade och; *”Uppmuntrade mig att välja det som kändes bäst för mig”* vilket en av eleverna vid naturbruksskolan hade svarat, vad detta innebär kommer att diskuteras lite längre fram. De svar och kommentarer som har redovisats här visar några av de kommentarer som bäst avspeglar de svar som kom in på enkätens öppna frågor.

6.2 Intervjuerna

Den andra delen av undersökningen gick ut på att göra kvalitativa intervjuer med några av de elever som studerade det tredje året vid de båda skolorna. Som tidigare nämnts var det från början tänkt att det skulle göras fyra intervjuer på varje skola, nu blev det inte riktigt så då det var svårt att få tag på intresserade respondenter. Det blev nu istället två intervjuer på den friskola som var med i undersökningen och när det gäller naturbruksskolan blev det dessvärre ingen intervju. Därför kontaktades en person som jag känner sen tidigare och som har studerat på just en naturbruksskola (dock inte samma som är i den undersökningen) och nyligen har avslutat utbildningen där. Detta var på intet sätt optimala förutsättningar för undersökningen, men då den skolan ha i stort sätt har samma inriktningar och är ungefär lika stor som den som är med i undersökningen fick det bli en nödlösning. Det blev således alltså tre intervjuer i undersökningen, samtliga intervjuer spelades in och transkriberades och här presenteras några av de svar som framkom på intervjuerna. Vid intervjuerna användes en i förväg fastställd intervjuguide (se bilaga 2) och den användes vid samtliga intervjuer. Här presenteras vad varje respondent har svarat uppdelat utifrån de frågeområden som det går att dela upp intervjuguiden i.

6.2.1 Föräldrarnas bakgrund

Denna aspekt handlar precis som det låter om vilken bakgrund respondentens föräldrar har, vad de har för utbildning, hur det kommer sig att de har den utbildning de har men även vad de arbetar med nu och hur det kommer sig att de arbetar med just det de gör.

Elev 1 från friskolan, inriktning 3: Elev 1:s föräldrar har olika utbildning, mamman har en treårig högskoleutbildning, där hon har utbildat sig till biomedicinsk analytiker medan pappan har grundskolan som sin högsta utbildning. Just nu arbetar mamman som biomedicinsk analytiker och pappan är egen företagare och det framgår här inte riktigt vad han arbetar med, men det rör sig just nu om några slags mätningar. När det gäller mammans utbildning går det

att se en liten koppling till hennes föräldrar, då morfar är kemiingenjör och mormor arbetade med något inom omvårdnad. På pappans sida finns det inte någon tydlig koppling, farmor jobbade i en växel medan farfar jobbade på en fabrik. Elev 1 tror att föräldrarna är nöjda med sina utbildningar och säger att de alltid har sagt att det är roligt att jobba.

Elev 2 från friskolan, inriktning 3: Elev 2:s föräldrar har även de utbildningar på olika nivåer, mamma har två stycken avslutade högskoleutbildningar, en lärarutbildning samt en kemiutbildning av något slag, pappa har en gymnasieutbildning. Det framkommer senare i intervjun att mamman nu håller på med ytterligare en högskoleutbildning denna gång inom psykologi, det framkommer dock inte riktigt om det är en hel utbildning eller bara en enstaka kurs. Just nu arbetar mamman som musiklärare på ett kommunalt gymnasium i en närbelägen kommun, pappa har ett eget företag där han arbetar med videoredigering, elev 2 vet inte om pappan har någon utbildning inom videoredigering eller om han är självlärd. När det gäller far- och morföräldrars utbildning har elev 2 svårt att se någon koppling, då farfar arbetat som snickare, farmor är det mer osäkert vad hon arbetat med, och mormor jobbade med posten, vad morfar arbetat med framgår inte alls. Elev 2 tror att föräldrarna trivs med sina arbeten, även om pappan inte säger så mycket om det så tycker elev 2 att han är så engagerad vilket kan tolkas som att han tycker om det han gör. När det gäller mamman finns det lite mer klagomål, men det är inte enbart på själva arbetet utan även på hur saker och ting fungerar på arbetsplatsen, här framkommer det då även att hon håller på att utbilda sig ytterligare.

Elev A från naturbruksskolan, inriktning A: Även elev A:s föräldrar har utbildningar på olika nivåer, pappan har en tvåårig högskoleutbildning där han utbildat sig till ingenjör, mamman slutade skolan efter grundskolan och började då arbeta men har senare vidareutbildat sig till undersköterska. Någon riktigt koppling till vad mor- och farföräldrar har arbetat med kan elev A inte se när det gäller det som dennes föräldrar arbetar med. Förvisso har mormor även hon jobbat inom vården men jobbade senare som kock, morfar har gått en yrkesutbildning inom skogsindustrin men arbetade med en fiskodling. När det gäller pappas föräldrar, arbetade farfar som urmakare och senare på en fabrik medan farmor jobbade som dagisfröken. Just nu så arbetar pappa som produktionschef på ett företag i en närbelägen kommun medan mamma jobbar som undersköterska inom landstinget. Elev A tror att föräldrarna trivs med det de gör, men att mamman för tillfället tycker att det är allt för mycket på jobbet.

6.2.2 Första tankarna på gymnasievalet

I det här området ingår frågor som handlar om när respondenterna började tänka på sitt gymnasieval, när de bestämde sig för vad de ville läsa och även om de kunde se något hinder för att de skulle kunna studera på den sökta skolan.

Elev 1 från friskolan: Elev 1 började tänka på sitt gymnasieval under våren i årskurs nio men säger sig också redan på hösten i nian började tänka på att förbättra sina betyg för att sedan på våren söka till den skola som respondenten nu studerar vid. Elev 1 försökte att inte ta för givet att bli antagen till utbildningen och anser att det enda hindret vid gymnasievalet var att eventuellt inte bli antagen vid den skola respondenten nu studerar vid.

Elev 2 från friskolan: Elev 2 säger sig ha börjat tänka på sitt gymnasieval relativt sent, fast började egentligen tänka lite på valet redan i årskurs sju när det nämndes. Men det var i årskurs åtta som respondenten började tänka på det lite mer seriöst för att sedan i årskurs nio tänka som mest på det. Elev 2 var ganska säker på vilken utbildning som lockade allra mest och tyckte inte att det fanns så många andra alternativ. Elev 2 tycker sig inte heller ha haft någon egentlig aning om vilka utbildningar som det fanns att välja mellan och tycker inte att gymnasiemässan gav något. Det hinder som elev 2 kunde se för att kunna börja studera vid den skola som respondenten nu läser vid var betygsgränsen, det var relativt hög betygsgräns för att komma in på skolan; *”Så det var det som man var lite skeptisk till om man skulle komma in eller inte”*.

Elev A från naturbruksskolan: Elev A började tänka på sitt gymnasieval i nian när det var dags för att söka till gymnasiet. Elev A ville söka en annan utbildning också men kunde inte studera vid den skolan eftersom de inte hade nationell antagning, så bestämde sig därför för att söka ett naturbruksgymnasium istället. Det hinder som fanns var att Elev A inte hade fått godkänt i engelska utan blev tvungen att läsa ett extra år innan för att komma in på den sökta utbildningen.

6.2.3 Varför just detta gymnasium

I det här området ingår frågor som tar upp hur det kommer sig att respondenterna sökte till just det gymnasium som de gjorde, om de är nöjda med sitt gymnasieval och om det var deras förstahandsval.

Elev 1 från friskolan: Den här utbildningen var elev 1:s förstahandsval och en av anledningarna till att elev 1 valde att läsa på just det här gymnasiet var att skolan hade ett rykte om sig att vara en väldigt bra utbildning, vilket en del kompisar hade sagt, att det skulle vara en bra gemenskap samt att föräldrarna tyckte just det gymnasiet. Ett annat skäl som framkom var att skolan var allmänbildande oavsett vad man vill jobba med i framtiden.

Elev 2 från friskolan: Det här gymnasiet var elev 2:s förstahandsval och det fanns egentligen aldrig några andra alternativ även om respondenten valde ett par andra skolor som reserv. Att elev 2 ville studera vid just det här gymnasiet beror till stor del på att respondenten har en bror som studerat vid skolan och på så sätt inspirerat och att det verkade vara en vettig skola. När frågan kommer upp om elev 2 känner sig nöjd med sitt gymnasieval blir svaret: *”Otroligt nöjd, jag har svårt att tänka mig vad som skulle kunna vara bättre faktiskt”*.

Elev A från naturbruksskolan: Eftersom elev A valde att inte söka den skola som inte hade nationellt intag blev den här naturbruksskolan förstahandsvalet. Att elev A valde att söka just den här utbildningen berodde dels på intresset för djuren men även att respondenten inte ville bo hemma därför var skolans geografiska placering en annan orsak. Eftersom att den låg i en annan kommun än hemkommunen innebar det att elev A fick bo kvar på skolan under veckorna, därför föll valet på just detta naturbruksgymnasium.

6.2.4 Förväntningar på gymnasiet

I det här området tas frågor upp som handlar om respondenternas förväntningar på gymnasieskolan upp, vilka förväntningar de hade samt om dessa förväntningar har infriats.

Elev 1 från friskolan: Från början hade elev 1 förväntningarna på att det skulle vara en bra utbildning, men tyckte att förväntningarna bara har växt med tiden. På frågan om elev 1 tycker att förväntningarna har infriats blir svaret: *”(...)de saker som jag förväntade mig skulle hända de har faktiskt hänt och de sakerna som har hänt efteråt har varit nån sorts plus på dem”*. Så det som var utanför de förväntningar elev 1 hade har bara varit till det positiva.

Elev 2 från friskolan: De förväntningar som elev 2 hade på den valda gymnasieskolan var att de elever som studerade på skolan var väldigt lika elev 2 själv. Det som elev 2 hade hört om skolan var att alla de som var lite mer tysta och pluggade i grundskoleklasserna var de som sökte till denna skola och genom att då elev 2 själv räknar sig till den kategorin gjorde det att

respondenten hade förväntningarna att trivas på skolan. Elev 2 förtydligar dock att det inte innebär att alla är tysta på den nuvarande skolan, då alla är rätt så lika så finns alltid någon att prata med. Själva utbildningen i sig hade elev 2 inga särskilda förväntningar på då respondenten fortfarande känner sig väldigt osäker på sina framtidsplaner. På frågan om förväntningarna har infriats svarar elev 2: *”Ja nästan mer över förväntningarna nästan”*.

Elev A från naturbruksskolan: De förväntningar som elev A hade på naturbruksskolan var framförallt att få lära sig mer om lantbrukets olika djur, för det är där intresset ligger, även om elev A även säger sig ha ett stort intresse för husdjur. Elev A nämner att hemma finns både häst, hund, kaniner och även ett par får. En annan förväntning som elev A hade var att det skulle vara mycket praktiskt arbete och inte så mycket av traditionell skolundervisning, på själva skolan i sig fanns inte så mycket förväntningar. På frågan om förväntningarna har infriats svarar elev A: *”Jo, det var som jag trodde, inte så mycket sitta i skolbänken”*.

6.2.5 Föräldrarnas delaktighet och påverkan i gymnasievalet

I intervjuguidens avslutande del ingår frågor som tar upp hur föräldrarna har varit delaktiga i valet, om deras utbildning och arbete har någon koppling till den valda gymnasieutbildningen, men även en fråga som tar upp hur man har diskuterat utbildning i familjen, vilken roll utbildning spelar för just deras familj.

Elev 1 från friskolan: När frågan om hur elev 1 tycker att föräldrarnas utbildning har påverkat gymnasievalet ställs är det första svaret som kommer att pappan alltid har gillat väldigt mycket nya utmaningar och att det har elev 1 också tyckt om och säger att det har alltid varit viktigt med nya saker att utmana sig själv med. När det gäller om föräldrarnas arbete har någon koppling till gymnasievalet är det första svaret nej, det har aldrig varit direkt aktuellt att arbeta med det som respondentens mamma gör då elev 1 själv är lite blodrädd. Elev 1 säger också att: *”(...) det är väl så att söner brukar väl tycka se upp till och vilja göra det ens pappa gör och en dotter vill väl kanske göra det ens mamma gör, i väldigt generaliserade termer”*.

Längre tillbaks i tiden när elev 1 var yngre fanns det bra hjälp att få hemifrån när det gäller läxläsning av dels en äldre syster och bror, men även av morfar som var duktig på matematik. Hur det var med övriga diskussioner rörande utbildning framgår inte, men elev 1 säger att de har haft allmänna diskussioner hemma. Elev 1 har aldrig känt någon direkt press hemifrån när det gäller att få bra betyg eller så utan säger att föräldrarna stödjer de beslut som respondenten

fattar och att även om de ger råd så är det sen upp till elev 1 huruvida de följs eller inte. Föräldrarna var delaktiga i gymnasievalet på så sätt att valet diskuterades hemma med för- och nackdelar, de var bra att bolla idéer med, de följde även med på Öppet Hus som anordnades av skolan.

Elev 2 vid friskolan: Respondenten kan inte se att föräldrarnas utbildning skulle ha påverkat gymnasievalet på något särskilt sätt, den enda påverkan som kanske kan finnas är att pappan arbetar med teknik. Det som däremot framkommer som kan ha påverkat valet är att respondentens bror tidigare har studerat vid skolan och att det nog är mer det som har påverkat i så fall. Elev 2:s gymnasieval kan till viss del ha påverkats av mammans arbete på så sätt att då hon arbetar på en estetisklinje fick respondenten insikt i vad det programmet innebar och vilka ämnen som lästes där. Så genom det så styrdes gymnasievalet till viss del, även om det kanske ändå inte skulle ha varit aktuellt att läsa just den linjen. När det gäller hur utbildning har diskuterats inom familjen så har det inte funnits speciellt mycket diskussioner utan elev 2 säger att: *"(...) eftersom det är så att de verkligen litar på oss och att det är det fria valet som är det viktiga så har de nästan inte haft någon påverkan eller funderingar överhuvudtaget"*.

En annan form av påverkan som elev 2 kan se var att de föräldrarna gav väldigt mycket eget ansvar så kan det ha inspirerat till att söka just denna skola eftersom de har ett arbetssätt som bygger mycket på just det. Innan gymnasievalet var fanns en del diskussioner om vilka skolor som var bra. I övrigt var inte föräldrarna särskilt delaktiga, men de kände till en del om skolan sen tidigare då en äldre bror som tidigare nämnt hade studerat där.

Elev A vid naturbruksskolan: Någon direkt koppling mellan sitt val av gymnasium och föräldrarnas utbildning kan elev A inte se. Det som däremot kanske kan ses som en liten koppling är den utbildning som morfar hade, nämligen en utbildning inom skogsindustrin. På den skola och inom den inriktning som elev A läste ingick det en del kurser som rörde skogsindustrin, men det var inte de kurserna som var huvudanledningen till att elev A sökte utbildningen. Någon särskild koppling mellan föräldrarnas arbete och valet av gymnasieutbildning finns inte heller enligt elev A, det enda skulle vara viljan att ta hand om andra även om mammans arbete gäller människor och respondenten själv vill ta hand om djur.

Hur utbildning har diskuterats inom familjen är lite oklart, men att den har diskuterats på ett eller annat vis framkommer i alla fall. Det som elev A säger är att de heller inte diskuterade så mycket vilka framtidsmöjligheter som fanns med utbildningen men nämner att

det fanns fler jobb inom området när respondenten påbörjade sin gymnasieutbildning. Vilken gymnasieutbildning som elev A skulle söka var nog ganska självklart för både föräldrar och respondenten själv. Föräldrarna var delaktiga i gymnasievalet på så sätt att de följde med på Öppet Hus som anordnades och mamman visade en broschyr från gymnasiet. Elev A nämner även att det som kanske slutligen avgjorde att valet föll på just den här skolan var att: *”Jag hade praktik ett år i stall där träffa jag en som läste på min skola. Jag ville läsa där innan jag träffade henne men då blev det mer än självklart att jag ville gå där”*.

I det här avsnittet har de mest relevanta svaren från intervjuer och enkäter sammanfattats. I kommande avsnitt kommer dessa svar att analyseras och genom det besvara undersökningens frågeställningar.

7. Resultatanalys

I det här avsnittet kommer de svar som har framkommit både på enkäterna och på intervjuerna att analyseras och undersökningens frågeställningar besvaras för att sedan se om den egna förförståelsen går att styrka eller om den måste förkastas. Först analyseras enkäterna och intervjuerna var för sig för att då också besvara de frågeställningar som finns. För att sedan väga samman svaren från de båda delarna och se om det blev samma resultat för både enkäter och intervjuer samt se om det går att stärka de svar framkommer. Avsnittet avslutas med en diskussion med tankar kring resultatet och saker som skulle ha kunnat göras annorlunda.

7.1 Analys av enkäterna

Som tidigare nämndes så sammanställdes till att börja med alla enkäterna i Excel, där det sedan beräknades medelvärden för varje inriktning och även det totala medelvärdet för skolan på varje fråga. Efter att detta hade gjorts var det möjligt att börja se på eventuella skillnader mellan inriktningarna och skolorna. Det första steget blev att se om det gick att hitta några värden som stack ut i mängden, om det fanns några extremvärden. Extremvärden kan i det här fallet vara ett värde som själv sticker ut i mängden men också ett värde som skiljer sig mycket skolor eller inriktningar emellan. Alla beräknade värden ligger på en skala 1 – 5 om inget annat anges, där ett är liten påverkan/mycket missnöjd/liten skillnad och fem är stor påverkan/mycket nöjd/stor skillnad.

De första intressanta värdena som hittades var på de båda frågorna som berörde föräldrarnas utbildning. Utfallet på de frågorna var intressant då det på friskolan varierade från 3,4 – 4,5 mellan de olika enheterna när det gällde pappas högsta utbildning och från 3,7 – 4,7 när det gällde mammas högsta utbildning. På naturbruksskolan såg det inte alls ut så, där

skiljde det bara 0,5 för pappas högsta utbildning respektive 0,3 för mammas högsta utbildning mellan det högsta och lägsta värdet. Mellan de båda skolorna skiljde det 0,7 på pappas högsta utbildning och 0,8 på mammas högsta utbildning. Dessa värden visas i diagram nummer ett till fyra i bilaga 3.

Nästa värde som sticker ut är på fråga nummer åtta, *Har dina föräldrars utbildning eller arbete koppling till den gymnasieutbildning du läser?* Värdena på denna fråga skiljer sig åt dels mellan de olika inriktningarna men också mellan skolorna. För friskolan varierar värdena mellan 18 – 67 procent som anser att deras föräldrars arbete eller utbildning har koppling till den egna gymnasieutbildningen och när det gäller naturbruksskolan varierar det mellan 0 – 67 procent. Det är faktiskt så att på två av naturbruksskolans tre inriktningar är det noll procent som anser att deras föräldrars arbete eller utbildning skulle ha någon koppling. Medelvärde för friskolan är 42 procent medan det är 22 procent för naturbruksskolan. Värdena för varje inriktning visas i diagram fem och sex i bilaga 3.

På fråga nummer tolv (se bilaga 1) är det fyra av faktorerna där det finns intressanta värden, dessa faktorer är vilken betydelse; skolans rykte, möjlighet till vidare studier, skolans inriktning samt om gymnasieutbildningen leder till jobb möjligheter, har vid valet av gymnasieskola.

När det gäller faktorn skolans rykte är det framförallt skillnaden mellan skolorna som är av störst betydelse även om det finns en liten skillnad mellan de olika inriktningarna för båda skolorna. Mellan skolorna skiljer medelvärdet sig åt med hela 1,4, friskolan har ett värde på 4,0 medan naturbruksskolans värde är 2,6.

När det gäller faktorn möjlighet till vidare studier är det både en skillnad mellan skolorna och mellan de olika inriktningarna. Skillnaden skolorna emellan är 1,5, där naturbruksskolan har ett värde på 3,0 och friskolan ett värde på 4,5. Skillnaden mellan de olika inriktningarna på naturbruksskolan är nästan lika stor, då det skiljer 1,2 mellan det högsta och lägsta värdet. Motsvarande värde för friskolan är 0,7.

Faktorn skolans inriktning har nästan ingen skillnad i medelvärde mellan de båda skolorna, endast 0,2, däremot skiljer det sig mycket åt mellan inriktningar. Detta gäller för båda skolorna, även om det är tydligast för naturbruksskolan, där skillnaden är så stor som 1,7, för friskolan är samma värde 0,9.

Den sista faktorn som kan anses var extra intressant på fråga tolv är hur viktigt det är att gymnasieutbildningen leder till jobb möjligheter. Skillnaden mellan de båda skolorna är 0,9, med ett medelvärde på 2,9 för friskolan och 3,8 för naturbruksskolan. För friskolan var det

bara en skillnad på 0,1 mellan de olika inriktningarna, för naturbruksskolan å sin sida fanns en skillnad på 0,6. Alla dessa värden visas i diagram sju till fjorton i bilaga 3.

På enkätfråga nummer tretton *Hur viktigt tror du följande faktorer var för dina föräldrar när du valde gymnasieutbildning*, var det svårare att hitta några värden som stack ut, medelvärdena mellan skolorna skiljer sig väldigt lite åt. Den enda faktor där det skiljde sig mycket åt var skolans rykte, där det var en skillnad på 1,2 mellan skolorna. Naturbruksskolan hade ett värde på 2,6 medan samma värde för friskolan var 3,8. Skillnaden på detta medelvärde mellan skolornas olika inriktningar var 0,5 för friskolan respektive 0,9 för naturbruksskolan. Några stora skillnader mellan övriga medelvärden för de olika faktorerna på friskolans inriktningar fanns inte heller, utan de största skillnaderna ligger på 0,9. För naturbruksskolan fanns det däremot lite större skillnader mellan inriktningarna bland annat på faktorn möjlighet till vidare studier där det skiljde 1,2 och faktorn val utifrån egna intressen och önskemål där skillnaden var 1,0. Dessa värden finns att se i diagram femton till arton i bilaga 3.

Övriga värden som kan anses vara av betydelse är på fråga nummer sju respektive tio (se bilaga 1). På fråga nummer sju var det låga medelvärden för både friskolan och naturbruksskolan, 1,6 respektive 1,3, detta på en skala av 1 – 4. Det lägsta medelvärdet för en inriktning fanns på naturbruksskolan och var på 1,1.

På fråga nummer tio uppgav 45 procent för friskolan respektive 35 procent för naturbruksskolan att det var deras föräldrar som tagit initiativet till att vara aktiva i gymnasievalet. Dessa värden finns att se i diagram 19 - 22 i bilaga 3. Det sista intressanta värdet som presenteras här är svaren på fråga nummer nio (se bilaga 1) detta värde är i stort sett identiskt för skolorna respektive inriktningarna, det som däremot var intressant är att medelvärdena var så pass låga som 2,9 för naturbruksskolan respektive 3,0 för friskolan. Dessa värden finns att se i diagram 23 – 24 i bilaga 3.

Vad innebär då dessa värden? Påverkades ungdomarna av sina föräldrar när de gjorde sina gymnasieval och i så fall på vilket sätt och i så fall i vilken grad. Ungdomarna själva verkar inte tycka att deras föräldrars utbildning påverkade deras gymnasieval, dock så stämmer nog det inte helt utan att det finns en viss påverkan. Både när det gäller mamma och pappas högsta utbildning så är värdet för båda skolorna och samtliga inriktningar högre än tre som motsvarar en gymnasieutbildning. Detta är något som kan tyda på att ungdomarna trots allt har blivit påverkade genom att deras föräldrar åtminstone har en avslutad gymnasieutbildning, detta kan bidra till att även de vill ha det. Sen säger inte det här svaret något om huruvida det har påverkat de att söka just den specifika gymnasieutbildning de har sökt utan bara att de har valt

att studera vidare på gymnasiet. Föräldrarnas högsta utbildningsnivå skiljer sig dock en del åt mellan fri- och naturbruksskolan även om det är över tre för båda. Friskolan har ett medelvärde som visar att både mamma och pappa har minst en folkhögskoleutbildning medan det för naturbruksskolan är en gymnasieutbildning. Om detta kopplas ihop med de svar som eleverna har gett på frågorna som handlar om hur viktigt det är att kunna fortsätta studera samt om den avslutade gymnasieutbildningen leder till jobb. Så går det på de frågorna att se att på friskolan där föräldrarna hade en högre utbildningsgrad var det viktigare med möjlighet till vidare studier än vad det var vid naturbruksskolan. Frågan om det var viktigt att gymnasieutbildningen leder till jobbmöjligheter hade det motsatta utfallet, det vill säga naturbruksskolan hade ett högre värde. Även detta kan tyda på att föräldrarna påverkar sina barns gymnasieval för de elever som hade föräldrar med en lägre utbildningsgrad var det viktigare att gymnasieutbildningen ledde till jobbmöjligheter och inte lika viktigt att kunna studera vidare. Noterbart är att för en av fri- respektive naturbruks-skolans inriktningar så var det 67 procent som angav att deras föräldrars arbete eller utbildning hade koppling till den gymnasieutbildning som de läser, detta vid inriktning A på naturbruksskolan och inriktning 2 på friskolan, de övriga inriktningar hade relativt låg andel som ansåg att det fanns någon sådan koppling.

Något annat mycket intressant som framkom var det faktum att det hade en väldigt stor betydelse vilket rykte en skola hade vid gymnasievalet för både ungdomarna och deras föräldrar på friskolan vilket inte alls hade någon stor betydelse för ungdomar och föräldrar på naturbruksskolan. Det visar sig också att för en av inriktningarna på naturbruksskolan (inriktning A) är just inriktningen oerhört viktig. Kopplas detta samman med det faktum att det var 67 procent som ansåg att det fanns en koppling mellan föräldrarnas utbildning och arbete och vilken gymnasieutbildning de studerade på, så visar detta att det dels finns skillnader mellan hur föräldrar påverkar sina barn beroende på vilken inriktning de läser och även skillnader beroende på vilken skola de läser vid.

7.2 Analys av intervjuerna

För att komplettera enkätundersökning gjordes även en intervjuundersökning, för att kunna få en djupare förståelse vilken eventuell påverkan föräldrar kan ha i sina barns gymnasieval. Genom dessa intervjuer var det bland annat möjligt att gå längre tillbaks i tiden för att se vad som i sin tur kan ha påverkat ungdomarnas föräldrar att påverka gymnasievalet på det sätt som de eventuellt gör.

Till att börja med verkar det inte som att föräldrarnas utbildning har påverkat de intervjuade ungdomarnas gymnasieval på något speciellt sätt, men det visar sig ändå att alla tre av respondenterna har minst en förälder som har en högskoleutbildning, vilket kan ha påverkat ungdomarna att studera vidare på gymnasiet, det verkar alltså inte som att det finns några skillnader mellan de båda skolorna i det avseendet. Det går även att följa en påverkan längre tillbaks i tiden, åtminstone när det gäller en av eleverna vid friskolan och eleven vid naturbruksskolan, där finns det en viss koppling mellan mammornas utbildning/arbete och deras föräldrars utbildning/arbete.

För de två respondenter som studerar vid friskolan går det att se en påverkan från föräldrarna när de valde just den skolan som de nu studerar vid, en av respondenterna nämner till och med att det var föräldrarna som tyckte att det gymnasiet skulle väljas. Den andra respondenten från friskolan har i sin tur en bror som tidigare har studerat där vilket innebär att föräldrarna väl känner till skolan och att troligen brodern i sin tur kan ha påverkats av dem när han sökte dit. En skillnad som går att se här mellan friskolan och naturbruksskolan är att respondenten från naturbruksskolan i stort sett inte nämner något om rykten som hörts om skolan utan det är utbildningen som ligger i fokus. Respondenten från naturbruksskolan verkar också ha mer klart för sig vad det är som gäller efter en avslutad gymnasieutbildning och det nämns att redan när gymnasieutbildningen påbörjades fanns tankarna på ett arbete där. Medan friskoleeleverna nämner mer om att de hört att det ska vara en bra skola med bra gemenskap och vet inte vad de vill jobba med i framtiden. Detta kan tolkas som att de båda eleverna som studerar vid friskolan har planer på att studera vidare på högskola efter den avslutade gymnasieutbildningen, detta skiljer sig då alltså från eleven vid naturbruksgymnasiet som istället hoppades på jobb efter en avslutad gymnasieutbildning.

7.3 Sammanfattande analys

Redan i de enskilda analyserna av enkäterna respektive intervjuerna har undersökningens frågeställningarna besvarats. Genom att nu väga samman dessa två analyser går det ytterligare att stärka de svar som framkommit på frågeställningarna och det finns även en möjlighet att se om det går att styrka den egna förförståelsen samt se om det finns någon koppling till Bourdieus teorier.

Det går till viss del att stärka svaren på undersökningens frågeställningar genom den här sammanvägningen, detta gäller bland annat det faktum att svar från både enkäterna och intervjuerna visar att ungdomarna inte själva anser att deras föräldrar har påverkat deras gymnasieval. Men i båda fallen så framgår det att minst en av föräldrarna har en

utbildningsnivå som är en avslutad gymnasieutbildning eller högre. Detta svarar till viss del på undersökningens alla frågeställningar, det visar att det finns en påverkan från föräldrarna vid sina barns gymnasieval, det visar även på att det finns likheter mellan skolorna och inriktningarna i det avseendet.

Men för att fullt ut kunna besvara frågeställningarna måste svaren på nästan alla frågor kopplas samman, för det finns små skillnader i de svaren som om de vägs samman visar på att det faktiskt finns olikheter i påverkan och vad de kan tyda på. Så om det faktum att ungdomarna påverkas av sina föräldrar vid sina gymnasieval kopplas samman med de andra faktorerna som exempelvis frågan angående vilken betydelse olika faktorer hade vid gymnasievalet så går det att se en skillnad i vilken påverkan föräldrarna har haft beroende på skola och inriktning. Det framgår bland annat i både intervjuer och enkätsvar att för föräldrarna till de elever som studerade vid friskolan var det betydligt viktigare med vilket rykte skolan hade än för de föräldrarna till elever som studerade vid en naturbruksskola. Detta förhållande gällde även hur viktigt ungdomarna själva ansåg att det var med skolans rykte, där förhållandet blev ännu tydligare. Både ungdomarna och föräldrarna vid friskolan tyckte att det var viktigare att gymnasieutbildningen gav möjlighet till vidare studier än vad ungdomar och föräldrar på naturbruksskolan ansåg. Även detta kan tyda på att föräldrarna påverkar sina barns gymnasieval, det är viktigare att det är en skola med ett bra rykte än vad själva innehållet på skolan är fast å andra sidan är det då alltså också viktigt att gymnasieutbildningen leder till behörighet för högre studier.

Föräldrarna till ungdomarna som läser på naturbruksskolan har i genomsnitt en gymnasieutbildning som sin högsta utbildning medan föräldrarna till ungdomarna vid friskolan har folkhögskoleutbildning i genomsnitt. Det innebär alltså att det verkar som att detta samband kan stämma in även här, vilken utbildning föräldrarna har påverkar i sin tur deras barns val av utbildning, ungdomarna vid friskolan räknar med att studera vidare medan ungdomarna vid naturbruksskolan i högre grad ser att gymnasieutbildningen leder till stora jobbmöjligheter. Det kan alltså bero på vad föräldrarna har med sig sedan tidigare vilket och vilket kapital de har, en högre utbildning innebär ett högre kulturellt kapital. Ett högre kulturellt kapital innebär andra erfarenheter jämfört med ett lägre kulturellt kapital, erfarenheter som kan bidra till hur och vad det är som värderas högst. För föräldrarna och ungdomarna vid naturbruksgymnasiet värderades val av program och jobbmöjligheterna högre än för friskolan. Medan det vid friskolan värderades högre vilket rykte skolan hade och att det fanns möjligheter till vidare studier. Genom att föräldrarna då har de här erfarenheterna och värderingar så för de vidare dem till sina barn som när de gör sina gymnasieval inte är så

gamla och inte har så mycket erfarenhet med sig istället gör valet efter sina föräldrars erfarenheter och värderingar, även om de själva tycker att det är deras eget val. Det finns således en slags dold påverkan, föräldrar påverkar sina barn utan att varken de eller barnen själva märker det, det märks på om man tittar på hur och vad det är som värdesätts vid valet av gymnasium. Att föräldrarna trots allt påverkar sina barns gymnasieval är ju något som även Sandell och Lovén kommer fram till i de avhandlingar som presenterades tidigare i avsnitt 3.2.

Något annat som var väldigt intressant för min egen del var om förförståelsen i den här undersökningen, om det verkligen är så att det skiljer sig åt hur ungdomarna har påverkats att söka till gymnasiet beroende på vilken skola eller inriktning de studerar vid, gick att styrka. Med det som nämnts här ovan får det ändå anses att förförståelsen går att styrka, det finns skillnader beroende på skola och program. Men det som kanske gör det än mer tydligt var att vid närmare granskning av en naturbruksskolans inriktningar, nämligen inriktning A, så gick det redan utifrån värdena att se att denna inriktning skiljde sig ur mängden på flera av frågorna, bland annat var det hela 67 procent av respondenterna som på enkäten hade svarat att deras föräldrars utbildning eller arbete hade koppling till den valda gymnasieutbildningen, även skolans inriktning var väldigt viktig (4,7 av 5) likaså valet av program (4,6 av 5) samt att utbildningen leder till jobbopportuniteter (3,9 av 5). Detta kan tolkas som att dessa ungdomar i stor utsträckning valde utifrån vad deras föräldrar har för utbildning eller arbete men också med vetskapen om vad de själva vill arbeta med. De vet redan när de söker sin gymnasieutbildning vilket yrke de vill att den ska leda till och det är det som spelar störst roll vid valet. De som läser inriktning A vid naturbruksskolan är de som läser inriktningen lantbruk och 67 procent av de här ungdomarna går alltså på ett eller annat sätt i sina föräldrars fotspår. Min förförståelse var alltså att lantbrukare är ett yrke där barnen i högre grad följer i sina föräldrars fotspår.

8. Avslutande diskussion

Syfte med den här undersökningen var att undersöka hur och om ungdomar anser att de påverkas av sina föräldrar när de gör sina gymnasieval samt se om det i så fall finns några skillnader i den eventuella påverkan beroende på vilken skola eller vilken inriktning ungdomarna läser. Med fanns också en förförståelse vilken jag ville se om det gick att styrka eller om den var tvungen att förkastas. Undersökningen gjordes genom en enkätundersökning och semi-strukturerade intervjuer för att kunna få en djupare förståelse för hur det kan se ut

med föräldrars påverkan vid gymnasievalet. Utifrån enkäterna och intervjuerna kunde sedan undersökningens frågeställningar besvaras och undersökningens syfte uppfyllas. Ett av de mest intressanta resultaten som framkom av undersökningen var vilka skillnader det faktiskt fanns mellan de olika skolorna men även mellan inriktningarna på samma skola.

Det framkom även en del skillnader mellan vad ungdomarna själva tyckte var viktigt när de sökte gymnasium och vad de trodde att deras föräldrar tyckte var viktigt, det visade sig att de allra flesta ungdomarna trodde att det var absolut viktigast för deras föräldrar att de valde gymnasium utifrån sina egna önskemål och intressen. Frågan som det då går att ställa är såklart var de har fått sina önskemål och intressen från? Svaret på den frågan borde genom analysen av den här undersökningen vara att föräldrarna genom sitt kapital och habitus faktiskt påverkar sina barns gymnasieval och att det finns en viss skillnad i vad som värderades högst vid valet. Att fallet kan vara just så är något som Bourdieu för fram, att beroende på vilket kulturellt kapital som finns hos en familj så ser det olika ut hur de väljer att satsa på utbildning.⁸⁰ Det borde alltså betyda att det är olika påverkansfaktorer som är olika viktigt beroende på vilket kulturellt kapital ungdomarna och kanske framförallt deras föräldrar har. För även om ungdomarna själva alltså inte ansåg att det fanns någon påverkan så visade svaren på andra frågor dock att det fanns en påverkan, bland annat när det gällde svaren på frågan vilken som var föräldrarnas högsta utbildning. Det visade sig i både enkäter och intervjuer att medelvärdet för samtliga inriktningar hamnade över det medelvärde som motsvarade gymnasieutbildning, friskolan med ett ännu högre medelvärde. Då detta kopplades samman med svaren på frågan om hur ungdomar och föräldrar ställde sig till vidareutbildning fanns det en stark koppling till Bourdieus teori om kapital vilket nämndes ovan, att beroende på vilket kulturellt kapital som finns hos föräldrarna eller familjen så satsas det olika på skolan. Friskolan där det både fanns en hög utbildningsnivå hos föräldrarna och det ansågs viktigt med vidareutbildning efter gymnasiet visar på att ett högre kulturellt kapital bidrar till en ökad satsning på utbildning. Medan det var viktigare att utbildningen ledde till jobb för de elever som studerade vid naturbruksskolan, ett lägre kulturellt kapital leder till mindre satsningar på skolan. Detta visar också på att det symboliska kapitalet skiljer sig åt, det vill säga det som tolkas som väldigt viktigt för någon är mindre viktigt för någon annan.⁸¹ Det tyder också på att föräldrarnas habitus påverkar sina barns gymnasieval, beroende på vilket habitus de har så värderas de olika faktorerna som kan påverka valet olika.⁸² Detta

⁸⁰ Bourdieu, P, 1999, s.31-32

⁸¹ PDF version (april 2005), av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991, s.123

⁸² Bourdieu, P, 1999, s.19

habitus som i sin tur har ärvts vidare till barnen vilket gör att de i stor utsträckning värdesätter samma saker som sina föräldrar.⁸³ Det vill säga om föräldrarna värdesätter en högre utbildning så kommer även deras barn att i större utsträckning värdesätta en högre utbildning än vad barn till föräldrar som inte värdesätter en högre utbildning kommer att göra.

Något annat intressant som framkom i en av intervjuerna och som kan kopplas samman med något som Bourdieu har sagt om skolan och det kulturella kapitalet, är det att i intervjun med en av eleverna från friskolan så framkom det att denne hade förväntningar på skolan att de andra ungdomarna som studerade där eller skulle börja studera samtidigt som eleven själv var väldigt lika i personligheten. Det skulle vara de som var mer tysta och pluggade mer i grundskolan som sökte sig till den här skolan i fråga. Det Bourdieu säger är att skolan dels hjälper till så att det kulturella kapitalet sprids men att det också kan vara så att lika kapital söker sig till varandra⁸⁴, det eleven nämner skulle kunna visa på att detta stämmer. Det är elever som satsar på skolan som söker sig dit, vilket då borde tyda på ett högt kulturellt kapital kopplat till det som nämnts ovan och att lika kapital söker sig till varandra.

Ett intressant resultat som framkom var det faktum att det faktiskt fanns en skillnad mellan skolorna och mellan inriktningarna inom samma skola. Med avseende på det som diskuterats här ovan så gick det att se skillnader på vad det var som värdesattes mer på den ena eller andra skolan eller på de olika inriktningarna. Det var särskilt en inriktning på naturbrukskolan som stack ut genom de enkätsvar som analyserades. Det var som tidigare nämndes inriktning A, där det visade sig att det var en stor andel som ansåg att deras utbildning hade koppling till deras föräldrars utbildning eller arbete, vilket visar på att det är något som har gjort att de har börjat intressera sig för samma sak som sina föräldrar. Det visade sig också att det för de här eleverna och deras föräldrar var det väldigt viktigt att utbildningen ledde till stora jobbmöjligheter, vilket dels på att de har ett habitus där jobb värdesätts högt men det tyder också på att barnen har ärvt sina föräldrars habitus, föräldrar och barn värdesätter samma saker.⁸⁵

Om det då alltså finns vissa skillnader i vilka ungdomar som söker sig till vilken skola, kan det innebära att varje skola kan ses som ett eget fält? Fält är som diskuterades tidigare under teoriavsnittet en arena där människor med gemensamma intressen och mål kämpar för att komma åt den vinst som finns på det just det fält de befinner sig.⁸⁶ Utifrån detta så känns det som att svaret kan bli både ja och nej, det vill säga att varje skola kan ses som ett eget fält

⁸³ PDF version (april 2005), av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991, s.161-162

⁸⁴ Bourdieu, P, 1999, s.31

⁸⁵ PDF version (april 2005), av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991, s.161-162

⁸⁶ Bourdieu, P, 1997, s.127

med ändå inte. De som befinner sig på ett fält ska veta varför de befinner sig där samt vad det finns att vinna om de går segrande ur kampen.⁸⁷ De som befinner sig på fältet skolan vet vad som förväntas av de, både lärare och elever, de vet vilka vinster som finns att uppnå. Men kopplat till det som diskuterades tidigare i det här avsnittet att det finns skillnader både i habitus och kapital beroende på vilken skola ungdomarna studerar vid. Det vill säga de har olika mål med sina studier, några av ungdomarna ville att deras utbildning skulle leda till jobb­möjligheter medan andra elever vill att gymnasieutbildningen skulle leda till möjligheter att studera vidare. Det kan också vara så att det är olika intressen som har fört dem samman på de olika skolorna beroende på vilket yrke de är intresserade av eller vilka ämnen de vill studera. Exempelvis har friskolor startats utifrån att det fanns ett intresse för just de ämnen som den skolan valde att erbjuda. Så på det sättet kan svaret på frågan bli ja, det rör sig om olika fält så tillvida att det yttersta målet vinsten med utbildningen skiljer sig åt och även de intressen som har gjort att de olika skolorna har bildats skiljer sig åt. Men det är ändå på samma gång samma mål som eftersträvas, ungdomarna vill få en avslutad gymnasie­utbildning, där de går ut med godkända betyg för att kunna ta sig vidare antingen till högre studier eller ut i arbetslivet. Exempelvis kan anledningen till att en friskola bildas här vara för att erbjuda en så bra utbildning som möjligt, då med avseende på att det är det som är det gemensamma intresset, en bra utbildning. På så sätt blir svaret på frågan nej, det är inte olika fält utan skolan kan ses som ett gemensamt fält, där alla strävar efter samma mål, en godkänd och avslutad gymnasieutbildning och med det gemensamma intresset utbildning.

8.1 Metoddiskussion

En av de saker som i efterhand skulle ha gjorts annorlunda är att enkätutskicken skulle ha skickats ut som papperenkäter till båda skolorna. Detta eftersom att det blev så uppenbara skillnader i svarsfrekvensen som det var nu, webbenkäten besvarades av enbart 31,5 % medan pappersenkäten hade en svarsfrekvens på 68,6 %. På grund av bland annat detta faktum att svarsfrekvensen blev så pass låg men även på grund av att urvalet gjordes på det sätt som det nu gjordes, så blev inte undersökningen riktigt som den var tänkt att bli. Undersökningen kan nu inte ses som generaliserbar varken i avseende på enkätundersökningen eller intervju­undersökningen inom just de skolorna, de inriktningarna eller som allmänt generaliserande.

Urvalet gjordes utifrån att det skulle vara enkelt, smidigt och tidsparande att genomföra undersökningen. Den friskola som därför valdes kanske inte var lämplig, det är en friskola som har ett högt anseende och ett bra rykte helt enkelt. Kopplas då detta faktum till den

⁸⁷ Bourdieu, P, 1997, s.128

tidigare forskningen som diskuterades i avsnitt 3.2.2 under temat skolans rykte, där SOU 2000:39 visade på att det är ungdomar med ett högre socialt- och kulturellt kapital som i högre grad söker sig till friskolor.⁸⁸ Med detta som bakgrund och med hänsyn till det som nämnades tidigare i avsnitt 5.7 vad Bryman säger om den externa validiteten så innebär det att det urval som gjordes inte har den externa validitet som behövs för att undersökningen ska kunna vara generaliserbar, urvalet är inte gjort på ett sådant sätt att det är representativt vilket krävs för en extern validitet och generaliserbarhet.⁸⁹ Även om det i SOU 2000:39 visade på att det är ungdomar med högre socialt- och kulturellt kapital som söker sig till friskolor så tror jag att det även kan finnas skillnader friskolor vad det gäller anseende och rykte. Det vill säga det går inte att anta att undersökningen går att generalisera till någon annan friskola bara för att det är en friskola och att de som studerar där borde komma från samma sociala bakgrund oavsett vilken friskola det är.

Undersökningen som den blev nu kan dessvärre inte heller sägas ha reliabilitet eller stabilitet. Det vill säga om undersökningen skulle göras om och det skulle bli en högre svarfrekvens eller fler respondenter vid intervjuerna. Då finns det en risk att resultatet skulle se helt annorlunda ut, för om exempelvis de 63 elever från friskolan som inte besvarade enkäten kanske har helt andra uppfattningar om påverkan och föräldrars betydelse än vad de 29 som nu besvarade enkäten hade, då kommer resultatet vid en upprepning av undersökningen inte att vara detsamma, det vill säga den är inte stabil.⁹⁰

I den här uppsatsen så har analysen ändå gjorts utifrån det insamlade material och ett resultat har presenterats även om det resultatet dessvärre inte blev generaliserbart eller särskilt trovärdigt ens för de enskilda skolorna eller inriktningarna.

8.2 Förslag till vidare forskning

Förslag till vidare forskning inom det här området skulle vara att undersöka vidare hur ungdomar påverkas av sina föräldrar i gymnasievalet, men ur föräldrarnas synvinkel detta för att kunna gå ännu längre tillbaks i tiden och undersöka om det är så att kapital och habitus är det som påverkar valen. Ett annat förslag till vidare forskning inom området skolan skulle kunna vara en jämförande undersökning angående hur ungdomar anser att det är att välja gymnasieskola idag jämfört med för ett antal år sedan. Då med avseende på att antalet friskolor har ökat så markant och att det finns många skolor som erbjuder i stort sätt samma utbildningar, är det skolan eller utbildningen ungdomarna väljer?

⁸⁸ SOU 2000:39, s.88

⁸⁹ Bryman, A, 2009, s.44-45

⁹⁰ Bryman, A, 2009, s.86-87

Referenslista

Litteratur

Andersson, Anette, Andersson, Mats B, Broady, Donald, Börjesson, Mikael, Gustafsson, Jan-Eric, Gustafsson, Jonas, Hansen, Michael, Hultqvist, Elisabeth, Palme, Mikael, 2000, *Välfärd och skola Antologi/Kommittén Välfärdsbokslut/ SOU 2000:39*, Stockholm: Fritzes

Bourdieu, Pierre, 1997, *Kultur och Kritik*, Göteborg: Daidalos AB

Bourdieu, Pierre, 1999, *Praktiskt förnuft – Bidrag till en handlingsteori*, Göteborg: Daidalos AB

Brinkmann, Svend och Kvale, Steinar, 2009, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur AB

Bryman, Alan, 2009, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber AB

Hedenborg, Susanna och Kvarnström, Lars, 2009, *Det svenska samhället 1720-2006 – Böndernas och arbetarnas tid*, Lund: Studentlitteratur AB

Lovén, Anders, 2000, *Kvalet inför valet – om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan*, Malmö: Institutionen för pedagogik, Lärarhögskolan

Sandell, Anna, 2007, *Utbildningssegregation och självsortering – om gymnasieval, genus och lokala praktiker*, Malmö: Holmbergs

Trumberg, Anders, 2011, *Den delade skolan. Segregationsprocesser i det svenska skolsystemet*, Örebro: Örebro Universitet

Elektroniska källor

Regeringen

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/07/18/4169ec6f.pdf>, s.503, 30/11-11 kl.11.56

Skolverket

http://www.skolverket.se/statistik_och_analys/2.1862/2.4391/2.4392, *Skolor och elever läsåret 2010/11, 1/11-11 kl. 13.55*

http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/gymnasieutbildning/2.2952, 2/11-11 kl. 12.51 och 2/11-11 kl.13.05

PDF version (april 2005) av D. Broady, Sociologi och epistemologi, 1991

Broady, Donald, 1991, *Sociologi och epistemologi - Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, Stockholm: HLS Förlag

Utbildningsinfo

<http://www.utbildningsinfo.se/sb/d/195/a/771;jsessionid=291AEC6968352347FC2F70A5AA8E075E>, 3/4-12, kl 13.39

Cecilia Wästborn

Muntliga källor

Intervju med elev 1 från friskolan, 19/12-2011

Intervju med elev 2 från friskolan, 19/12-2011

Intervju med elev A från en naturbruksskola, 21/12-2011

Bilaga 1 Enkäten

Hej,

Jag heter Cecilia Wästborn och studerar nu mitt tredje och sista år på samhällsvetenskapliga programmet vid Mälardalens Högskola. Just nu håller jag på och skriver min Kandidatuppsats i sociologi, där jag undersöker hur ungdomar påverkas av sina föräldrar när de gör sina gymnasieval. Jag vore därför väldigt tacksam om ni ville hjälpa mig med den undersökningen genom att besvara den här enkäten. Enkäten är helt anonym och tar mellan 5-10 minuter att besvara. Tack på förhand.

1. Jag är

- Tjej
- Kille

2. Min inriktning är

- A eller 1
- B eller 2
- C eller 3

3. Var den här utbildningen ditt förstahandsval?

- Ja
- Nej

4 a. Är du nöjd med ditt gymnasieval? (Om nöjd gå vidare till fråga 5)

- Mycket nöjd
- Ganska nöjd
- Varken nöjd eller missnöjd
- Ganska missnöjd
- Mycket missnöjd

4 b. Vad med ditt gymnasieval är du missnöjd med?

5. Vilken är din pappas högsta utbildning (Välj endast ett alternativ, den högsta utbildningsnivån)

- Ingen
- Grundskola
- Gymnasium
- Folkhögskola
- Högskola/ Universitet
- Annan

Fortsättning på baksidan →

6. Vilken är din mammas högsta utbildning? (Välj endast ett alternativ, den högsta utbildningsnivån)

- Ingen
- Grundskola
- Gymnasium
- Folkhögskola
- Högskola/Universitet
- Annan

7. Har dina föräldrars utbildning påverkat ditt gymnasieval?

- Ja, väldigt mycket
- Ja, mycket
- Ja, lite
- Nej inte alls

8. Har dina föräldrars utbildning eller arbete koppling till den gymnasieutbildning du läser?

- Ja
- Nej
- Vet ej

9. Var dina föräldrar aktiva i ditt gymnasieval? (Om nej på denna fråga gå direkt till fråga 12)

- Ja, väldigt mycket
- Ja, mycket
- Ja, lite
- Varken mycket eller lite
- Nej inte alls

10. Vem tog initiativet till att dina föräldrar var aktiva i ditt gymnasieval?

- Jag
- Mina föräldrar
- Annan

11. På vilket sätt var dina föräldrar aktiva?

12. Hur stor roll har följande faktorer spelat när du gjorde ditt gymnasieval?

	ingen alls	liten	varken stor eller liten	stor	mycket stor
Kompisarnas gymnasieval	☐	☐	☐	☐	☐
Skolans rykte	☐	☐	☐	☐	☐
Skolans inriktning	☐	☐	☐	☐	☐
Avstånd från hemmet till skolan	☐	☐	☐	☐	☐
Val av program	☐	☐	☐	☐	☐
Möjlighet till vidare studier	☐	☐	☐	☐	☐
Att den avslutade gymnasieutbildningen leder till stora jobbmöjligheter	☐	☐	☐	☐	☐
Betyg från grundskolan	☐	☐	☐	☐	☐

13. Hur viktigt tror du följande faktorer var för dina föräldrar när du valde gymnasieutbildning?

	oviktigt	ganska oviktigt	varken viktigt eller oviktigt	ganska viktigt	mycket viktigt
Skolans rykte	☐	☐	☐	☐	☐
Skolans inriktning	☐	☐	☐	☐	☐
Avstånd från hemmet till skolan	☐	☐	☐	☐	☐
Val av programmet	☐	☐	☐	☐	☐
Möjlighet till vidare studier	☐	☐	☐	☐	☐
Att den avslutade gymnasieutbildningen leder till stora jobbmöjligheter	☐	☐	☐	☐	☐
Att du valde utifrån dina egna intressen och önskemål	☐	☐	☐	☐	☐

Tack så mycket för din medverkan!

Jag skulle även vilja göra intervjuer med några av er, intervjuerna kommer ta upp frågor inom samma tema och ta 30 min – 1 timme. Är ni intresserade av att ställa upp maila mig gärna på cwn08002@student.mdh.se

Bilaga 2 Intervjuguide

Föräldrars bakgrund

Vad har dina föräldrar för utbildning?

Vad arbetar de med?

Vet du hur det kommer sig att dina föräldrar har den utbildningen?

Vet du hur det kommer sig att dina föräldrar arbetar med det?

Ditt gymnasieval

När började du tänka på ditt gymnasieval?

När bestämde du dig för vad du ville läsa?

Fanns det några hinder för vilket program du kunde läsa? (Betyg, avstånd m.m.)

Hur kommer det sig att du valde att läsa det här programmet?

Var det här ditt förstahandsval?

Är du nöjd med ditt gymnasieval?

Vad hade du för förväntningar på programmet när du sökte?

Har de förväntningarna infriats?

Har dina föräldrars utbildning påverkat ditt val?

Har dina föräldrars arbete påverkat ditt val?

Har ni diskuterat utbildning i din familj? På vilket sätt?

Har dina föräldrar varit delaktiga i ditt gymnasieval? (Varit med på öppet hus, gett förslag på skolor, frågat vad du tänker välja och varför, diskuterat framtids möjligheter)

Bilaga 3 Diagram

Diagram 1 Pappas högsta utbildning naturbruk

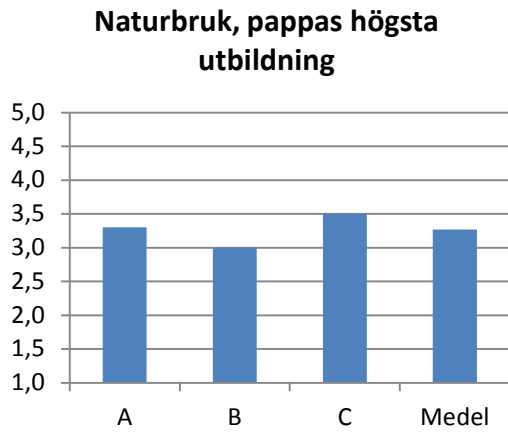

Diagram 2 Pappas högsta utbildning friskola

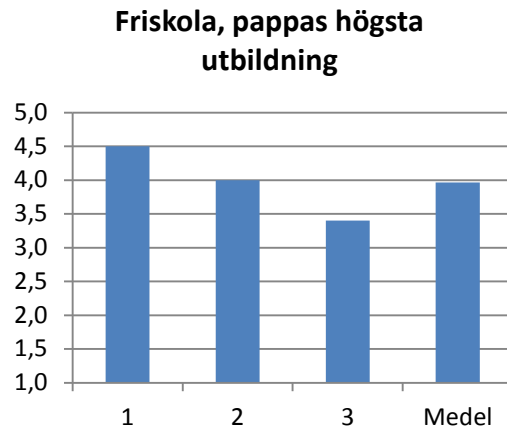

Diagram 1 och 2 visar pappas högsta utbildning på naturbruks- respektive friskolan

Diagram 3 Mammas högsta utbildning naturbruk

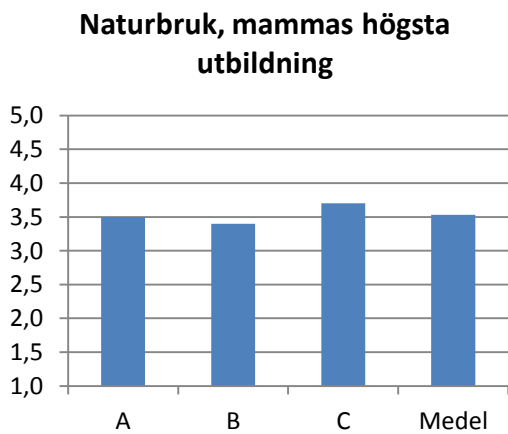

Diagram 4 Mammas högsta utbildning friskola

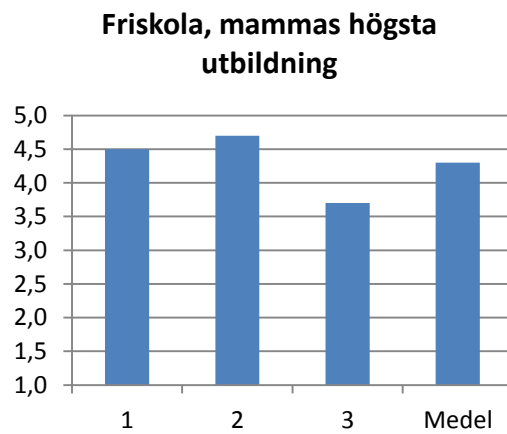
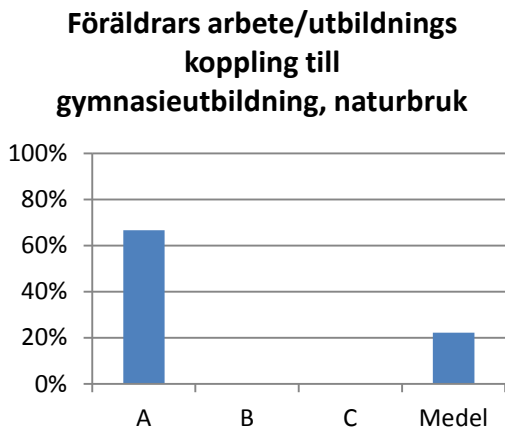

Diagram 3 och 4 visar mammas högsta utbildning på naturbruks- respektive friskolan

**Diagram 5 Föräldrars
arbete/utbildnings koppling till
gymnasieutbildning, naturbruk**

**Diagram 6 Föräldrars
arbete/utbildnings koppling till
gymnasieutbildning, friskola**

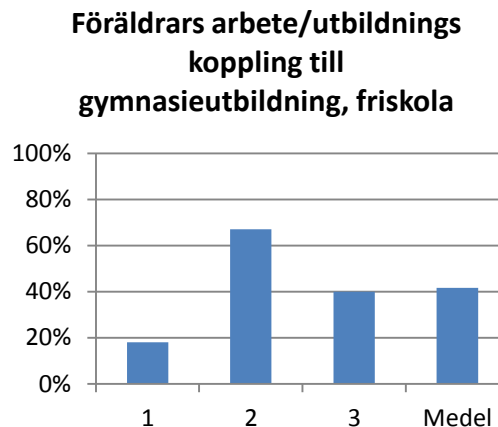
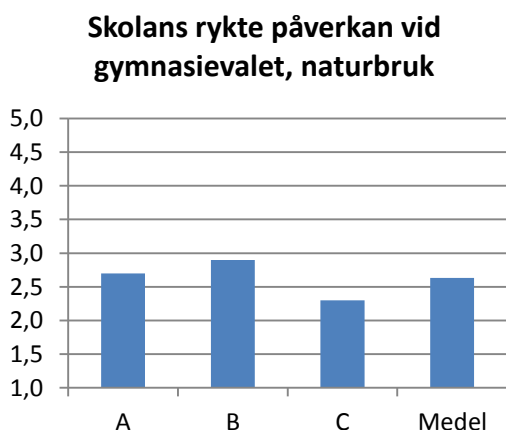

Diagram 5 och 6 visar den andel som anser att deras föräldrars arbete/utbildning har en koppling till gymnasieutbildningen på naturbruks- respektive friskolan

**Diagram 7 Skolans rykte
påverkan vid gymnasievalet,
naturbruk**

**Diagram 8 Skolans rykte
påverkan vid gymnasievalet,
friskola**

Diagram 7 och 8 visar vilken påverkan skolans rykte har haft för eleverna vid gymnasievalet på naturbruks- respektive friskolan

Diagram 9 Möjlighet till vidare studier påverkan vid gymnasievalet, naturbruk

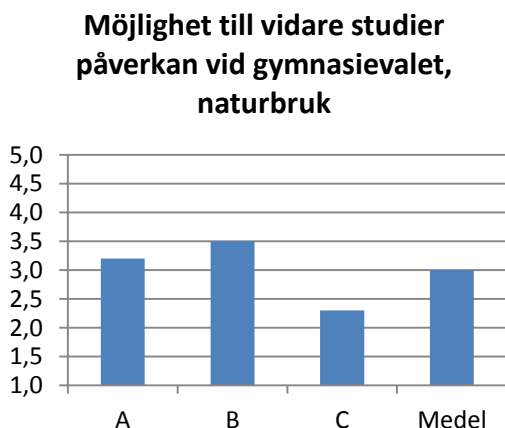

Diagram 10 Möjlighet till vidare studier påverkan vid gymnasievalet, friskola

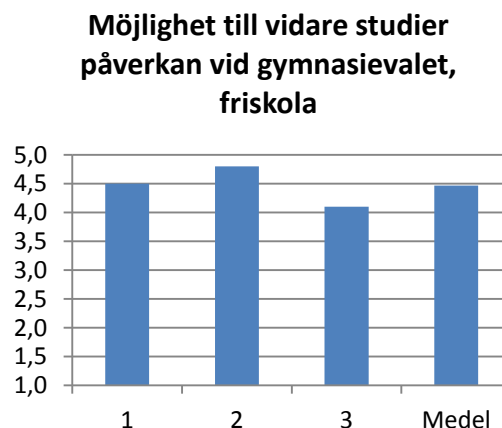

Diagram 9 och 10 visar vilken påverkan möjlighet till vidare studier har haft för eleverna vid gymnasievalet på naturbruks- respektive friskolan

Diagram 11 Skolans inriktning påverkan vid gymnasievalet, naturbruk

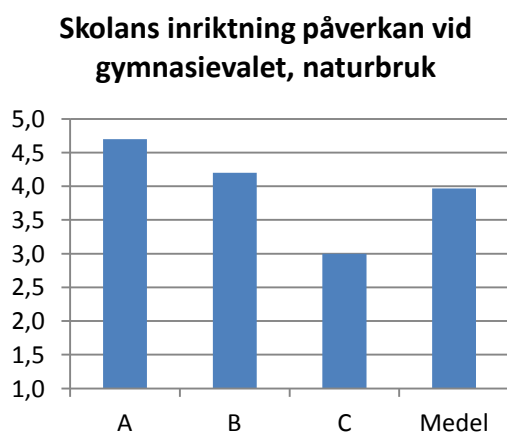

Diagram 12 Skolans inriktning påverkan vid gymnasievalet, friskola

Diagram 11 och 12 visar vilken påverkan skolans inriktning har haft för eleverna vid gymnasievalet på naturbruks- respektive friskolan

Diagram 13 Gymnasieutbildningen leder till jobb påverkan vid gymnasievalet, naturbruk

Avslutad gymnasieutbildning leder till jobbmöjligheter påverkan vid gymnasievalet, naturbruk

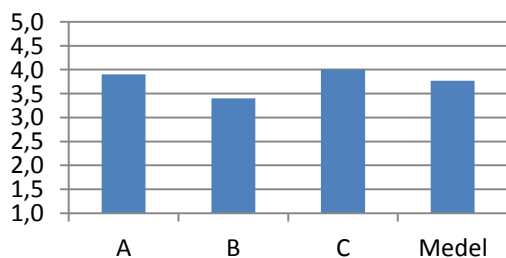

Diagram 14 Gymnasieutbildningen leder till jobb påverkan vid gymnasievalet, friskola

Avslutad gymnasieutbildning leder till jobbmöjligheter påverkan vid gymnasievalet, friskola

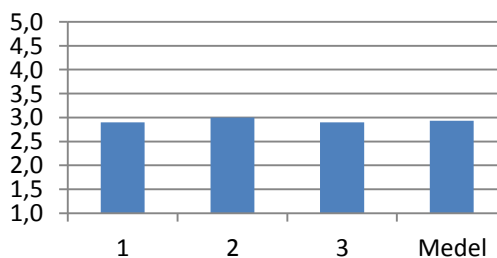

Diagram 13 och 14 visar vilken påverkan det har haft för eleverna att en avslutad gymnasieutbildning leder till stora jobbmöjligheter vid gymnasievalet på naturbruks- respektive friskolan

Diagram 15 Skolans rykte påverkan vid gymnasievalet för föräldrarna, naturbruk

Skolans rykte påverkan vid gymnasievalet för föräldrarna, naturbruk

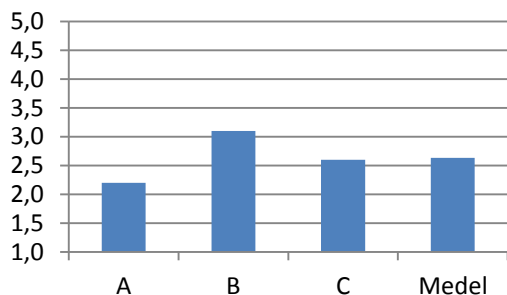

Diagram 16 Skolans rykte påverkan vid gymnasievalet för föräldrarna, friskola

Skolans rykte påverkan vid gymnasievalet för föräldrarna, friskola

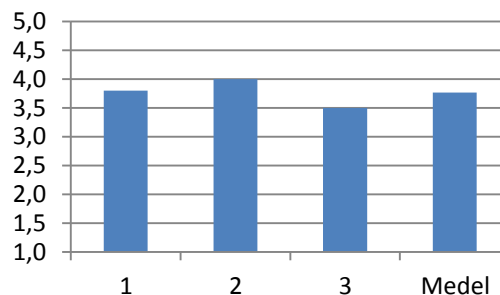

Diagram 15 och 16 visar vilken påverkan skolans rykte har haft för föräldrarna vid gymnasievalet på naturbruks- respektive friskolan

Diagram 17 Möjlighet till vidare studier påverkan vid gymnasievalet för föräldrarna, naturbruk

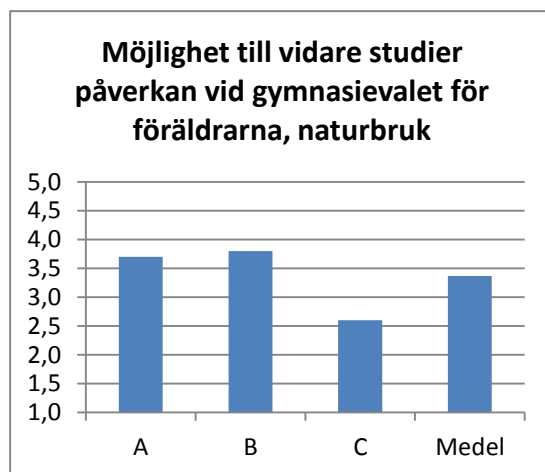

Diagram 17 visar vilken påverkan möjligheten till vidare studier har haft för föräldrarna vid gymnasievalet på naturbruksskolan

Diagram 18 Att gymnasievalet skedde utifrån egna intressen/önskemål påverkan vid gymnasievalet för föräldrarna, naturbruk

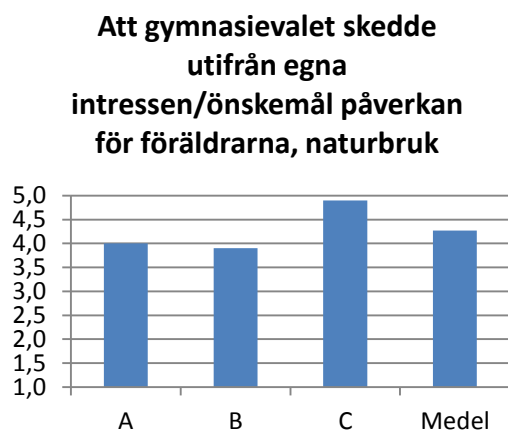

Diagram 18 visar vilken påverkan det har haft för föräldrarna att gymnasievalet skedde utifrån elevens egna intressen/önskemål, naturbruksskolan

Diagram 19 Föräldrars utbildning påverkan vid gymnasievalet, naturbruk

Föräldrars utbildning påverkan vid gymnasievalet, naturbruk

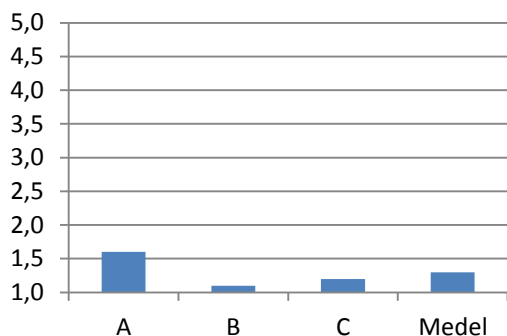

Diagram 20 Föräldrars utbildning påverkan vid gymnasievalet, friskola

Föräldrars utbildning påverkan vid gymnasievalet, friskola

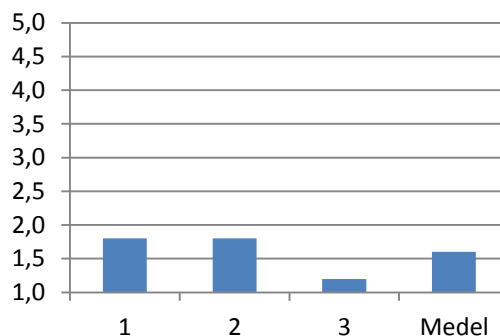

Diagram 19 och 20 visar i vilken grad föräldrarnas utbildning har påverkat vid elevernas gymnasieval på naturbruks- respektive friskolan

Diagram 21 Initiativ till föräldrars aktivitet i gymnasievalet, naturbruk

Andel som angett att mina föräldrar tog initiativet till att vara aktiv i gymnasievalet, naturbruk

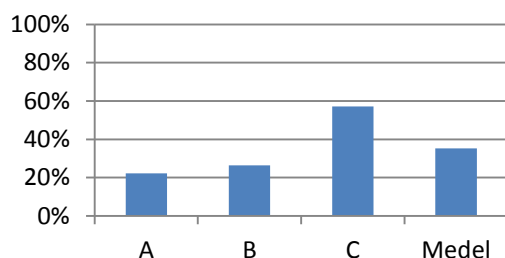

Diagram 22 Initiativ till föräldrars aktivitet i gymnasievalet, friskola

Andel som angett att mina föräldrar tog initiativet till att vara aktiv i gymnasievalet, friskola

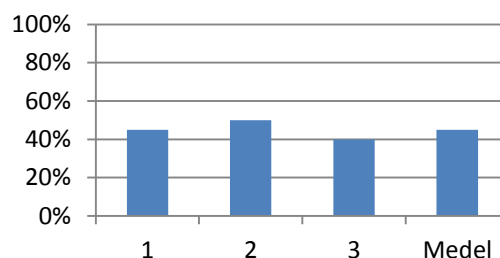

Diagram 21 och 22 visar hur stor andel som angett att deras föräldrar själva tog initiativet till att vara aktiva i gymnasievalet för naturbruks- respektive friskolan

Diagram 23 Vilken grad föräldrar var aktiva i gymnasievalet, naturbruk

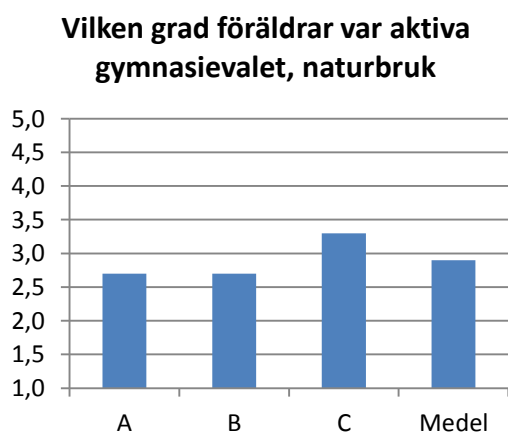

Diagram 24 Vilken grad föräldrar var aktiva i gymnasievalet, friskola

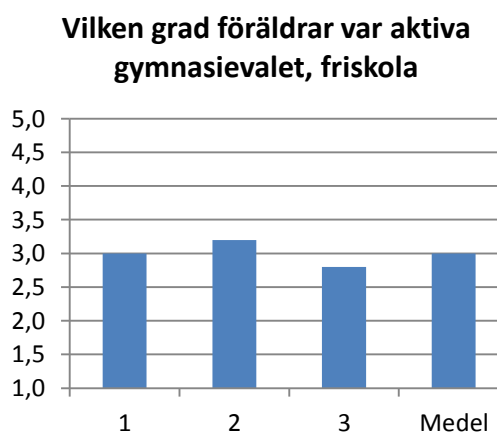

Diagram 23 och 24 visar i vilken grad föräldrarna var aktiva i gymnasievalet för naturbruks- respektive friskolan